

Hohlobisisa, le hontlafatsa
ka bocha ntshetsopele ya
Provinse ya Gauteng
framework- kakaretso ya
raporoto ya PLTF

7 November 2022

KAKARETSO YA PHETHISO

Selelekela

Gauteng Province ke provense e nyenyane ka ho fetisia mona Afrika Borwa (South Africa), e na le sebaka se etsang 1.42% feela sa na ha kaofela, empa ke provense e nang le palo e kgolohadi ya baahi. Palo ya baahi ba e ile ya lekanyetswa ho 15,5 million ka July 2020 mme ho ne ho lebeletswe hore e tla eketseha ho fihlela ho 15,8 million ka selemo sa 2021, e leng palo e haufi le 25,3% ya palo ya baahi bohole ba Afrika Borwa. Nakong ya hona jwale ho na le batho ba fallelang mona Gauteng ba palo e etsang 200 000 ka selemo. Kgolo ena e etsa hore Gauteng e be motse wa teropo o moholohadi wa lebatowa la motse moholo o moholohadi Lefatsheng.

Gauteng ke setsi sa ikhonomi Afrika e ka Borwa, mme e hlahisa 34% ya GDP ya Afrika Borwa mme nakong ya hona jwale ke khonthinente ya Afrika ya ikhonomi e boemong ba bosupa (7th) ho tse kgolohadi. . Dikarolo tse nyehelang haholo kgolong ya ikhonomi, ke tshebeletso ya kgwebo ‘business’, ya ditjhelete le ya Thekiso ya matlo/meaho ‘real estate’. Ho ne ho lebeletswe hore ikhonomi ya Gauteng e tla hola ka 4,7% selemong sa 2021 ka morao ho nyenyefalo ya 8,2% ka selemo sa 2020. Nakong ya hona jwale ho na le karohano dipakeng tsa sekgahlha sa kgolo ya ikhonomi le kgolo ya palo ya baahi. Lebatowa la Motse ‘City Region’ leo e leng mokgubu wa Provense ya Gauteng, le tswetse pele ka potlako ho ba motse wa teropo. Le kenyaletsa metse e moholo e meraro Metropolitan Cities of Ekurhuleni, Johannesburg le Tshwane, Mmasepala tse pedi tsa Setereke Sedibeng le West Rand, ha mmoho le bommasepala ba itseng ba diprovense tse haufi le mona. Dipalangwang (Transport) di tsamaya ha bonolo dipakeng tsa meedi ya bommasepala le ya diprovense mme sebaka sena se batsi sa motse wa teropo se sebetsa jwalo ka sebaka se le seng sa dipalangwang se sebetsang mmoho.

Afrika Borwa (South Africa) le Gauteng Province di fetohile karolo ya lefatshe lohle ‘Global Village’. Tikoloho ya kantle e fetohile haholo nakong ya dilemo tse leshome ‘decade’ tse fetileng le matla a lefatshe a fetola le ho bopa karolo ya dipalangwang. Kgolo e potlakileng ya ikhonomi le metse e fetohang metse ya teropo ka potlako ke dintho tse bakang hore ho dule ho hlokeha ho feta taba ya ho tsamaisa batho, theepa le ditshebeletso. . Makoloi a praevete a dula e le mokgwa o amohelehang wa dipalangwang. Boemo bona ke bona bo etsang hore ho be le keketseho ya petetsano sephethephetheng, moyo o silafetseng, dikotsi tsa sephethephetheng mebileng le ho itshetleha haholo matleng a tliswang ke mashala le oil, le gese ya tlhaho.

Phetoho ya tlelaemete ‘Climate change’ ke e nngwe ya dintho tse tlisang tshabo bophelong ba kamoso. Keketseho ya maeto e na le tshusumetso e kgolo tikolohong ya tlhaho hobane tshilafalo ya moyo le keketseho ya digese tse tswelang sebakeng, ka tumellano e akaretsang e mabapi le nyehelo e sa jeseng ditheohelang ya karolo ya dipalangwang. Katamelo ya ho etsa meralo, ho tlisa diphetoho le ntshetsopele ya mokgwa wa dipalangwang e lokela ho hlokomela dintho tsena. Kaho ya matla a mamele le mehato e tla thusa sistiming, ke makonopetso a bohlokwa ho hlola bothata ba tshusumetso e sa jeseng ditheohelang ya dikotsi tsa tlelaemete, jwalo ka dikgohola le maemo feteletseng a lehodimo.

Dintla tse ding tsa kantle tse lokelang ho lekolwa ha ho etswa morallo le ntshetsopele ya sistimi ya dipalangwang ke menyeta ya tshebetso e hlwahlwa e tlang ka lebaka la 4IR ‘Fourth Industrial Revolution’ , bothata bo tlisisweng ke sewa sa COVID-19, maemo a tlhokeho ya botsitso ho latela dipolotiki tsa sebaka ‘geo-political instability’, tshusumetso e tlisisweng ke ditjeho tsa matla, tlhokeho ya mesebetsi, ditjeho tsa bophelo le infleishene. Ditjeho tsa matla di bakilwe hore ho se fokotswe boitshetleho tshebedisong ya mafura ‘oil’ le gese jwalo ka mehlodi ya mantlha ya matla le ho akofisa bohlokwa ba tshebediso ya mehlodi e meng e tla sebetsa motjha-o-tjhele. Sena se tla tlisa tshusumetso, empa se tla tlisetla karolo ena ya dipalangwang molemo.

Tshusumetso le ntshetsopele tse tswang kahare le tsona di bopa karolo ena ya dipalangwang, ho ya ka moo e sebetsang ka teng, e ralwang le ho ntshetswa pele ka teng..Maano a maholo a fetoha. Ho nkilwe pampiri e tshweu mabapi le leano la naha ‘White Paper on National Rail Policy’ , e etsang monyetla wa motheo wa diphetho ditereneng tse tsamaisang batho le tse tsamaisang theepa. Ho etsahetse diphetho tsa bohlokwa tshebeletsong ya transpoto ya batho, ka phetho tereneng ya batho ho fetohela tshebeletsong tsa tselo le tsa diteksi tsa di minibus, le boteng ba tshebeletso ya motsamao le ditshebeletso tsa e-hailing. Kgolo e monyebe ya ikhonomi le yona e na le tshusumetso hore mmuso o kgone ho thusa ka tshehetso ya tjhelete tsa transpoto le ditshenyehelo tsa tsamaiso.

Mmuso wa Provense ya Gauteng o amohetse leano la ‘ Growing Gauteng Together 2030’ , e leng leano le sebetsang ho rarolla mathata a nneta a teng hona jwale le ka morero wa ho fokotsa bothata ba bofuma le tlhokeho ya tekano, ho ntshetsa pele motheo wa mesebetsi, BBBEE, ho tshehetsta kgolo ya ikhonomi ya bodulong ba batho ‘township’ le ho matlafatsa basadi le batjha. Gauteng Department of Roads and Transport e arabetse ka ho thakgola leano la ‘Growing Gauteng Together’ ka tshebediso ya ‘Smart Mobility Plan 2020-2025’. Moralo ona o rerile ho ntlaatsa sebopheho sa dibaka tsa bodulo, le ho ntshetsa pele Gauteng hore e be setsi sa ho tsamaisa theepa ‘freight logistics hub’ le ‘data centric mobility’, ka ho theha institushene tse matla. Moralo wa ‘The Smart Mobility Plan’ o tsheheditstswe ke lenaneo la Mmuso la ho tlisa diphetho la TMR (Transformation, Modernisation and Re-industrialisation Programme). Sena se lokela ho etswa ka ho thesemetsa tjhelete mesebetsing ya motheo e meholo ya khordong tse hlano tsa lewa, ho kopanywe mekgwa kaofela ya transpoto le ho sebeletsa mokgwa o le mong wa tefello ya transpoto Provenseng.

Jwalo ka ha ho hlilositswe molaong wa taolo ya transpoto wa Gauteng wa selemo sa 2019, molao wa 2 wa 2019, wa TAC ‘Transport Authority of Gauteng’(TAG) e fuwe boikarabelo ba ho ntshetsa pele Moralo wa Provense wa transpoto ya mebileng PLTF (Provincial Land Transport Framework) nakong ya selemo sa 2022 ho isa 2026. PLTF ena e ntsheditstswe pele ho latela NLTA e leng molao wa naha wa ‘National Land Transport Act, 2009, Act 5 of 2009’ le melawana ya tshehetso yag ‘Regulations on the Minimum Requirements for the Preparation of Provincial Land Transport Frameworks, 2011’. Ho ya ka dipehelo tsa NLTA, le PLTF le yona e lokela ho ntshetswa pele ho ya ka NLTSF ‘National Land Transport Strategic Framework’, e tataisang moralo wa transport ya mebileng naheng yohle. NLTSF ya hona jwale ke nako ya 2017 ho isa 2022 le lefapha la naha la transpoto ‘National Department of Transport’ le mosebetsing wa ho ntjhafatsa NLTSF. Hodima mona bonyane ditlhoko tsa PLTF di rerile ho rarolla nneta e ikgethang ya Gauteng, ha mmoho le tshusumetso tsa kantle transpotong ya provense, ho rarolla tshusumetso ka hohle ka moo ho kgonehang le sebedisa menyetla e teng.

Kgaolo ya 1: Tsela ya Tshebetso le Ditherisano (Chapter 1: Process and Consultation)

NLTA ‘National Land Transport Act 5 of 2009’ , le Melawana e amanang le ‘Minimum Requirements for the Preparation of Provincial Land Transport Frameworks’ (GN R825, 2011) e tiisa bohlokwa ba ditherisano le baamehi nakong ya tekolo, ya ntshetsopele, le ntjhafatso ya PLTF. Ka hona, tshebetso ya ditherisano e latetsweng, e tsepamisitse maikutlo ntlaatsong le ho netefatsa lesedi leo e seng la mantla, ha mmoho le ho bokella maikutlo a baamehi metheong ya sehloho.

TAG ‘Transport Authority for Gauteng’ e tsebahaditse baamehi le batho ba bohlokwa ho ya ka ditlhoko tsa NLTA. Sisiu ‘database’ ya baamehi e bopilwe ka palo e kgolo ya makala a 134 a emetseng dikarolo tse fapaneng tsa setjhaba, tseo dikarolo tse 47 tsa tsona di tsebahaditswe e le tsa bohlokwa tsa baamehi. Sisiu ‘database’ se arotswe ho ya ka dikarolo tsa baemedi ba setjhabajwalo ka karolo ya tekolo, ntshetsopele le ntjhafatso ya Gauteng PLTF, le TAG di ile tsa kena matsholong a ho tshwara letoto la diwekshopo tsa mantla le batho ba bohlokwa le baamehi. TAG e ile ya etsa diwekshopo tse tharo tsa batho ba

bahloka le sehlopha se seholwanyane sa baamehi. Wekshopong ya pele ho ile ha hlahiswa morero ona wa projekte, le ho fumana maikutlo a pele a tswang ho batho bana ba bohlokwa le maikutlo ka katamelo ya ditherisano tse lohothwang. Wekshopong ya bobedi e ne e le moo ho tshohlwang dinnete tsa hona jwale le boemo ba transpoto le moo batho ba bohlokwa ba tsebahatsang diphephetso, mekgamo ‘gaps’ le dintlha tsa bohlokwa tse lokelang ho hlahlojwa. Wekshopo ya boraro e ne e le ya ho rerisana le setjhaba moo ho neng ho tadimilwe sehlopha se seholo ho feta sa baamehi, ebille mona ho ile ha ba le monyetla wa hore baamehi ba kgone ho hlahisa maikutlo, mme ba tsebahatsa mekgamo ‘gaps’ le dintlha tsa bohlokwa tse lokelang ho hlahlojwa, le ho tsebahatsa dintlha tsa bohlokwa tsa transpoto tse leshome mona Gauteng Province. Wekshopo ya bone (fourth) e batile maikutlo a batho ba bahloka mabapi le boikemisetso bo lohothwang ba tharollo ya transpoto le mawa ‘strategies’.

Ho feta mona diwekshopong tse nne ‘four’ tsa mantlha, ho ile ha bitswa dikopano tse seng kae tsa sehlopha se senyane kapa dipuisano tse tobaneeng le batho ka ho otloloha le batho ba bahloka le baamehi ka ho fapano, jwalo ka bommasepala ba metse e meholo le bommasepala ba setereke, makala a (mohlala, Public Rail Agency of South Africa, South African Local Government Association, South African National Roads Agency and Transnet), makala a provense (mohlala, Gautrain Management Agency le Gauteng Tourism Authority), Gauteng Taxi Industry (ka ho qoholleha National Taxi Alliance and the South African National Taxi Council), Freight Forum le mekgatlo e meng eo eseng ya mmuso, ho kenyelletswa World-Wide Fund for Nature and South African Disability Alliance.

Setjhaba se hlokomedisitswe hore ho na le moraloo wa pele wa Draft PLTF (tokomane ena) hore setjhaba se hlahise maikutlo ka ona ka mokgwa wa phatlalatso ya tsebiso dikoranteng tse tharo tsa provense, ho kenya ditsebiso, dikhopi tsa moraloo wa ‘Draft PLTF’ le dikgutsufatso tsa phethiso tsa ‘Draft PLTF’ ofising tsohle tsa lebatowa tsa Gauteng Department of Roads and Transport, tsa setereke, bommasepala ba sebaka seo le ba metse e meholo, le ofising tsa TAG, ho ntsha mangolo a tsebiso a lebang ho batho ba bohlokwa le ho baamehi dithabeising ya TAG, le ho romela tokomane website ya Department of Transport e le hore batho ba tle ba kgone ho e fumana le ho e daonlouda (download). Dipapatso (adverts) tsa ‘media’ le mangolo di kentse le lehokela ‘link’ le lebang atereseng ya website moo batho ba memelwang ho daonlouda ‘download’ Draft PLTF. Khopi ya Kakaretso ya Phethiso ya moraloo wa Draft PLTF e rometswe le mangolo a ileng a tsamaiswa ka email ho leba ho batho bao e leng ba bohlokwa le baamehi ba hlhang dathabeising. Ho feta mona, setjhaba, batho bao e leng ba bohlokwa le baamehi bai le ba memelwa ho romela maikutlo a bona a ngotsweng mabapi le moraloo ona wa Draft PLTF ka ho tlatsa foromo ya maikutlo kapa ka ho romela email ofising ya PLTF Public Consultation.

Moraloo wa pele wa Draft PLTF o tla fumaneha hore o hlahlojwe ke setjhaba le ho hlahisa maikutlo ka ona ho tloha ka Labohlano, la 18 November, mme e fela ka Labohlano la 13 January 2023.

Kgaolo (Chapter) 2; Pono ya Transpoto, Leano le Boikemisetso

NLTSF ya hona jwale ya nako ya ho tloha ka 2017 ho isa 2022 e ile ya hlahlojwa le ho hlahloswa ho ya ka tataiso ya lewa e abetsweng transpoto le ho tataisa tsela ya leano e nkilweng ke PLTF. Taelo ya leano, boikemisetso le mawa a hlhang ho PLTF a nyalana le NLTSF.

Pampiri e Tshweu e tsamaisanang le Leano la Transpoto ‘White Paper on Transport Policy’ ya Gauteng, e ile ya ananelwa ka 1997. Le ha tlhaloso ya pono e fuperweng ke Pampiri e Tshweu ‘White Paper’ e dula e loketse, sistimi ya transpoto le tikoloho di fetohile haholo nakong ya dilemo tse 25 tse fetileng mme ho hlokeha maano a matjha le ho hlahlaba meralo le ntshetsopele ya sistimi ya transpoto. Ntle le pono e fuperweng ke Pampiri e Tshweu ‘White Paper’, ho ile ha etswa dipampiri tse itseng tsa lewa ka morao ho moo, tse

tsamaisanang le transpoto. Ha di balwa mmoho, motswako wa dipampiri tsena qetellong o fana ka setshwantsho le pono e phethahetseng ya sistimi ya transpoto Gauteng. Pono ya transpoto Provenseng e fumanehang pampiring e tshweu ‘White Paper’ ya 1997 ke:

“Sistimi ya transpoto e kopantsweng e kgotsofatsang ditlhoko tsa batho e bile e tshehetsa le ho thusa kgolong ya setjhaba le ya ikhonomi, ho ntlaatsa khwalithi ya bophelo, le ntshetsopele ya batho ba Gauteng.”

ITMP25 ya Gauteng (Gauteng 25-year Integrated Transport Plan) e ile ya ntshetswapele le ho ananelwa ka selemo sa 2013. ITMP25 e fana ka tlhaloso ya pono e tlatseletsang tlhaloso e fuperweng Pampiring e Tshweu ‘White Paper’, e leng:

“Sistimi e kopaneng le e sebetsang hantle ya transpoto ya Gauteng e kgothaletsang kgolo ya motjha-o-tjhele ya ikhonomi, ntshetsopele ya mahlale a mosebetsi le motheo wa mesebetsi, e tlisang bophelo ba khwalithi, le ba setjhaba ho kenyelletswa le batho kaofela le ho baballa tikoloho.”

Moralo wa Selemo wa Tshebetso ‘Annual Performance Plan 2022/23’ wa Gauteng Department of Roads and Transport le ona o etsa monyetla wa tlhaloso ya pono ya tlatsetso, e renge:

“Ho kgothaletsa motsamao o lokolohile wa batho, theepa le ditshebeletso le ho fana ka ditshebeletso tse tobileng ditlaente le ntshetsopele ya ditshebeletso Gauteng.”

Mmuso wa Gauteng haufinyane o sa tswa amohela GGT2030 ‘Growing Gauteng Together 2030’ le pono ya provense e le :

“Lebatowa la Motse wa Gauteng ‘Gauteng City Region’ la ikhonomi ya motjha-o-tjhele ya bohole le kopaneng e batile bothata, moo batho ba hokahaneng. Sebaka sa menyetla, se tsheheditweng ke ikhonomi e holang, e babatsehang, sa industri tsa diphetoho le tse sebetsang motjha-o-tjhele, puso e nang le boikarabelo, e tsebe e lethwethwe, e bonaletsang le e hlwekileng, le moo baahi ba phelang hantle e bile ba e na le kabelo.”

Gauteng Department of Roads and Transport karabelong ya GGT2030 e ile ya ntshetsa pele leano la kgodiso ya Gauteng ka Moralo o Babatsehang wa Motsamao wa selemo sa 2020 – 2025 ‘Growing Gauteng through Smart Mobility Plan 2020-2025’. Moralo ona o fupere ditthaloso tse fapafapaneng tsa lewa o arabelang sistiming ya transpoto nakong e kgutshwanyane ho isa ho e bohareng, e leng lena:

“... ho kopanya transpoto ya setjhaba, ho haha mesebetsi ya metheo ‘infrastructure’ ya transpoto e babatsehang e sebedisang theknoloji ... ho beha pele seporo jwalo ka mokokotlo wa sistimi ya transpoto ya Gauteng ... ho kopanya mefuta kaofela ya maeto hore batsamai ba kgone ho tsamaya hantleka tshehetso ya theknoloji le transpoto e hlwekileng ‘green’, e kenyelletsang transpoto e sa qhojweng ... ho etsa Gauteng mokgubu wa ho tsamaisa theepa ... le ho matlafatsa di institushene”.

Kabinete ya Gauteng e fumane ho hlokeha hore e toboketse ho feta ntshetsopele ya metse ‘townships’, bodulo boo eseng ba molao le dihostele (TISH). Sena se hloka hore maikutlo a tsepamiswe tabeng ya ho fumana naha, le ho tsetela ho feta ditseleng tsa dibaka tseo, polokeho, tshireletso le tshebediso ya molao, ha mmoho le ho ntlaatsa menyetla ya transpoto ya setjhaba dibakeng tsena.

Ka ho nkella hlohong ditthaloso kaofela tsa pono, maano a lokelang, ha mmoho le tlhahloba ba ka moo boemo bo leng ka teng ho ya ka tse totobaditsweng Kgaolong ya 3 le dinyehelo tse amohetsweng nakong ya tshebetso e hlalositsweng dipuisanong tse neng di tshwerwe le baamehi, boikemisetso bo latelang bo ile ba tsebahatswa molemong wa sepheo sa ntshetsopele ya ditharollo le maano ka moo sena se hlasisitsweng ka teng PLTF. Boikemisetso ke

1. Ho kopanya tshebediso ya na ha le transpoto hantle .
2. Ho hokela le ho kopanya mekgwa ya transpoto ya setjhaba le ditshebeletso.
3. Ho ntshetsa pele transpoto e kgonehang, ya ka dinako tsohle le e sebetsang hantle ya setjhaba.
4. Ho laola le ho tsamaisa PT hantle.
5. Ho fokotsa tshusumetso e fosahetseng ya transpoto tikolohong.
6. Ho thibela phetoho ya tlelaemete le ho ntshetsa pele transpoto ya ka dinako tsohle hoy a ka leano la matjhaba le la na ha mmoho le dipallo.
7. Ho tadima tharollo tsa transpoto (mesebetsi ya metheo le tshebetso) tse kgonang ho fielleha ke bohole le ho nahanisa dithoko tsa mekgahlelo e ikgethang ya baeti (batho ba holofetseng , batho bas a kgoneng ho tsamaya, maqheku, le bana).
8. Ho matlafatsa taolo ya transpoto e bolokehileng.
9. Ho fana, ho hlokomela le ho tsamaisa mesebetsi ya motheo ya transpoto e sebetsang hantle.
10. Ho tsamaisa ditsha tsa mmuso le ditshebeletso hantle.
11. Ho netefatsa hore o na le matlole a anetseng a transpoto.
12. Ho laola le ho tsamaisa mehlodi ya ditjhelete, ho laola theepa e tsitsitseng le kgonanag ho tsamaiswa le tshebetso tsa theko, mananeo le disistimi hantle.
13. Ho laela sistimi tse kopantseng ka mokgwa o loketseng.
14. Ho ntshetsa pele le ho phethahatsa tsebediso ya theknoloji ya ITS le ya 4IR ho rarolla le ho thusa mathateng a transpoto le diphephetsong tsa teng.
15. Ho laola ditherisano, dipuisano le dikamano tsa tshebetso ya setjhaba le ditshebeletso hantle.
16. Ho matlafatsa tsamaiso, ho ntshetsa pele ho fana ka mahlale le ho theha mohlodi wa bokgoni ba bohlokwa ho kcona ho rala hantle, ho ntshetsa pele le ho tsamaisa sistimi ya transpoto mona Gauteng.

Pono e battsi ya transpoto le boikemisetso di sebedisitswe jwalo ka motheo wa ntshetsopele le ho hlahisa ditharollo, mawa le merero ya diprojekte tse fuperweng ke Kgaolo ya 4 ho isa ho ya 14 ya PLTF ‘Chapters 5 to 14 of the PLTF’, tse sebetsang ka dikarolo tse hlahlamanang tsa sistimi ya transpoto.

Kgaolo ya 3 (Chapter 3): Boemo bo teng ba transpoto

Ripoto ya ‘Gauteng Province Household Travel Survey Report 2019/20’ e bontshitse hore ho na le maeto a akanyetswang ho 11 million ka letsatsi provenseng ena mme maeto a 3,4 million ke a nakong ya sephethephethe sa hoseng (06:00 ho isa ho 09:00). Maeto a mangata a kamehla ke a kahare ho dibaka tsa bommasepala, mme a mangata ho feta ke a City of Johannesburg moo ho nang le maeto a three million ka letsatsi. Sepheo sa maeto a mangata ke ho leba le ho kgutla sebakeng sa mosebetsi a etsang 39%, mme a latelwa ke a etsang 11,3% a thuto. Ho ya ka phesente ya baeti ba sebedisang mofuta o itseng wa transpoto ‘modal split’, ho tsamaya jwalo ka mokgwa wa mantlha, ho nka maeto a 27.7%, tshebediso ya makoloi a praevete e etsa 32,3% mme diteksi tsa di minibus ke 21,3% ka ho fapani.

Palo ya dinako tsa maeto e eketsehile dilemong tse fetileng. Letsatsing le tlwaelehileng nako ya ho eta e eketsehile ka 17% ho tloha ho metsotso e 46 ka selemo sa 2014 ho isa ho metsotso e 57 ka selemo sa 2019. Palo kaofela ya dinkao tsa maeto e menahane ho feta nakong ya dilemo tse 18 tse fetileng. Ha mmoho le mona, bapalami ba bangata ho feta ba kgetha ho tsamaya hoseng ho feta kapa ho tsamaya ha morao e le ho qoba nako ena ya sephethephe.

Hape, malapa a mangata a na le bonyane setho se le seng sa lelapa se nang le laesense ya ho kganna Provenseng ena. Malapa a batho ba hlokang dilaesense a ile a fokotseha ho feta 50% ka selemo sa 2000 ho fihlela ho palo e fetang 46% ka selemo sa 2019. Le ha ho le jwalo, karolo ya malapa a hlokang monyetla makoloi a praevete e eketsehile ho feta 70% ka selemo sa 2019, ho tloha ho 66% ka selemo sa 2014.

Bongata ba palo ya makoloi Provenseng ena bo phahame ho tloha ho ntho e ka etsang 4.3m ka selemo sa 2011 ho isa ho 4.8m ka selemo sa 2019.

Ntshetsopele e kopaneng

Gauteng ke provense e nang le batho ba bangata ho feta Afrika Borwa, le ha ho le jwalo batho ba bangata provenseng ba petetsane tulong tse itseng. . Le ha dibaka tsena di le haufi le dikgwebo tse kgolo tsa kgwebo Johannesburg, Tshwane le Ekurhuleni, dibaka tsena di meeding ya dibaka tsena metse ya teropo.. Baahi ba etsang 20% ba dula dibakeng tsa naha tse ka etsang 1% tsa Gauteng mme moo batho ba sa petetsanang haholo teng ke sebakeng se etsang 10% mme baahi ba dula sebakeng se etsang 90% sa naha ya provense, seo mohlomong se hlokang batho ba bangata empa se na le dibaka tsa bodulo le tshebediso tse ding tse ngata tsa naha le tse etsahalang moo.

Ho ntse ho nketswe hloohong hore bommasepala ha ba na tjelete e lekaneng le hore ba atisa ho iphumana ba hula ka thata, GSFF (Gauteng Spatial Development Framework) e fana ka tataiso ya ho tsetela ho latela dikarolo tse nne (4) tse habilweng. Mabaka a ileng a tsebahatswa ke GSDF 2030 (e ileng ya amohelwa ka 2016) a ile a ntshetswa pele ho feta tokomaneng ya SSDIs (16 Supporting Spatial Development Interventions). Mawa a sebaka, dibaka tse habilweng le SSDIs a nyalana le sepheo sa qetelo ho hokahanya, ho kopanya le ho nyalanya dikarolo tse tharo tsena tsa mmuso ha mmoho le ho tlisa batho haufinyana le dibaka tse nang le menyetla ya ikhonomi e feheleditsweng ke sistimi ya transpoto ya setjhaba e sa bitseng haholo, e tshepahalang le e bolokehileng. Taelo tsena di fana ka tataiso ditharollong tse tharo: tlhophiso ya sebaka, ntjhafatso ya ikhonomi ya metse ya bodulo ‘township’ le ho tsetela mesebetsing ya motheo. PLTF ka lebaka lena e rerile ho nyalanya bohlokwa ba sebaka le bohlokwa ba naha, provense le sebaka ho netefatsa tshebediso ya ka dinako tsohle ya naha le kopanyang transpoto.

Transpoto ya Setjhaba

Ho latela HTS ‘Household Travel Survey’ selemong sa 2019, maeto a etsang 42% ke a transpoto ya setjhaba. Maetong a transpoto ya setjhaba, a etsang 88% ke a sebedisang diteksi ‘minibus taxis’, a etsang 8% ke a moo ho sebediswang bese mme a etsang 4% ke a tshebediso ya terene.

Sebopoho sa motse wa teropo ‘urban’ se bonwa haholo ka ntshetsopele e fokolang le e sa hlophiswang ka mokgwa o makgethe, le diphetoho tse nyane haholo tsa sebaka tse etsahetseng dilemong tse 20 . Ha ngata ntho ena e nnile ya tswela pele le ntshetsopeleng tsa morao tjena le mokgwa oo matlo a hahwang ka teng, ka ho etsa hore ntshetsopele tse tjena di be potelleng ya sebaka sa naha sa theko e tlase. Kgaello ya ntlatfatsa ya sebaka, moperetsane le tshusumetso ya tlatselotso ka ho otloloha tshebetsong e ntle ya transpoto ya setjhaba. . Baeti ba tsamaya maeto a malelele, papisong le metse ya diteropo e teteaneng ho feta. Ho na le boemo bo tlase ba ho finyella ditshebeletso ka lebaka la ditshebeletso tse sa kgoneng ho kena dibakeng tsena tsa bodulo ka mokgwa o lekaneng le ho tsamaya ha lelele ho fihlela ditshebeletso tsena.

Khwalithi ya ditshebeletso e a theoha ha dinako tsa ho tsamaya di tswela pele ho eketseha, haeba sephetho sa HTS sa 2014 se bapiswa le dipatlisiso tse entsweng ka 2019. Le pele ho sewa saCOVID diterene tse tsamaisang batho di ne di se ntse di hlahlehelwa ke batho ba palamang diterene mme diterene di thatafaletswe ke ho kgutlela tshebetsong ya tsona ka moo ho sewa sena moo di batlileng di putlama. Sekgahla sa keketso ya marangrang a transpoto ya setjhaba, e kang ya Gautrain le BRT, se tsamaya ka monyebe ho feta ka moo ho neng ho lebeletswe haholo ka lebaka la kgaello ya ditjhelete le mabaka a behilweng ka pele a ditjhelete. Mona ho hhaloswa hore transpoto ya setjhaba ha e sa hohela baeti hakaalo jwalo ka mokgwa wa ho tsamaya wa basebedise ka mokgwa ona. Boemo ba dibaka tsa transpoto ya setjhaba le dibaka tsa direnke tsa di taxi ka ho qoholleha bo theohile haholo ka lebaka la kgaello ya matsete, tlhokomelo e njtha le taolo.

Sewa sena se ile sa ba le tshusumetso e mpe transpotong ya setjhaba kaofela, ka phokotseho e kgolo kunong ya tefello ya dipalangwang tsena mme sena se bakile hore tshebeletso ya tsona e amehe. Bokgoni ba basebedise ba transpoto ya setjhaba bo fokotsehile, mme malapa a etsang 60% a ne a lefella transpoto ho feta 10% ya tjheleteng ya bona eo ba e amohelang ka 2019, papisong ya 55% selemong sa 2014.

Sebopoho sa tsela sa tshebeletso ya dibese tse tsheheditweng ka ditjhelete provenseng se ile sa hlahiswa pele ho 1994 mme ditshebeletso tsa dibese tsa mmasepala di ntse di bontsha dibopoho tsa tsela ya mantlha tse sa kopanang ka ho phethahala le ditshebeletso tse ding tsa setjhaba. Ditshebeletso tsa transpoto ya baithuti tse tshehetwang ka tjhelete ke Gauteng Department of Education le tsona di itshebeletsa di le ding ntle le tse ding. Ditshebeletso tse ngata di reretswe bapalami ba yang le ho kgutla mosebetsing nakong ya dihora tsa sephethephetho, moo ho se nang ditshebeletso tse lekaneng nakong ya dihora tseo eseng tsa sephethephetho ho thusa maetong ao eseng a batho ba yang mosebetsing. . Monyetla o akaretsang wa ditlhoko tsa batho ba sa kgoneng ho tsamaya le ona o a hlokeha ho thusa ka transpoto ya setjhaba e loketseng molemong wa bona.

Moralo o hokantsweng wa marangrang a transpoto ya setjhaba o anelang lebatowa lohle la City Region le ho etsa monyetla wa provense ka motsamao o batsi le IPTN (Integrated Public Transport Network) o tshelang meedi ya mmasepala le ya provense, e a haella. Moralo, ditjhelete le tshehetso ya ditjhelete e dikoto di tharo mmusong,ha ho nkelwa hloohong diterene tse tsamaisang batho, dibese le ditshebeletso tse ding. Ho hlokeha kgokahano e fetang le kopano.. Ho hlokeha katamelo e tshwanang ho feta hore ho fanwa ka tshehetso ya ditjhelete, dithuso tsa tjhelete tsa transpoto ya setjhaba le leano la tefello.

Tshireletso le polokeyo ya baeti ke ntho e dulang e le phephetso, haholo ho latela monyetla wa ho fihlella karolo ya 1LM ‘First and Last Mile’ ya leeto la transpoto ya setjhaba baeti . Mona ho kenyelotswa le dintlha tsa Tlhekefetso ya Basadi le Banna ‘Gender Based Violence’. Kgaello ya meralo ya motheo e anetseng le kgonang ho sebediswa e na le seabo mona.

Seabo sa di minibus taxi mona maetong a tshebetso se ile sa eketseha ho tloha ho 71% ka selemo sa 2014 ho isa ho 88% ka selemo sa 2021, ho latela lehlakore la HTSs. Tshebetso le tsela ya ho sebetsa ka bokgabane ya PRE ‘Provincial Regulatory Entity’ e bakile hore mosebetsi o diehe wa ho fana ka dilaesense tse kopilweng tsa tshebetso. Tshebetso ya ntjhafatso ya dilaesense e dula e ntse e le bothata indastring ya di taxi .

Tshebeletso ya e-Hailing e fetohile nnete mme ke ya boholkwa haholo eseng feela ho tsamaisa batho ba yang mosebetsing, empa molemong wa kgwebo, ka mabaka a setjhaba le a bothori. Tabay a hore ha ho na melao e hlakileng ya tshebetso ya Maas e leng Mobility as a Service (Maas) le tshebeletso ya e-hailing e boetse e na le nyehelo e kgolo tsitsipanong le dikgohlanong tikolohong ya transpoto ya setjhaba.

Transpoto ya ka dinako tsohle

Afrika Borwa ke e nngwe ya dinaha tse saenetseng SDGs (Sustainable Development Goals¹ (SDGs) jwalo ka ha ho bontshitse ho ‘2030 Agenda for Sustainable Development’ ka morero wa ho fedisa bofuma bo boholo le ho fokotsa ho se lekane ho teng ebole ho tshireleditswe le planet. NDP ‘National Development Plan’ e tileng pele ho SDGs e nkuwa e nyalana haholo le SDGs. Transpoto ke ya bohlokwa hore ho fihlellwe SDGs tse ngata tse tsamaelanang le sepheo sa Goal 11 – Sustainable Cities with Transport tse nang le Sesupo se ikgethang ‘Target Indicator 11.2’ e reretsweng hore ka selemo sa 2030, baahi kaofela ba be le monyetla wa ho ba le sistimi ya transpoto e bolokehileng le e sa jeng tjhelete e ngata, e fihleleheng le e dulang e le teng ka dinako tsohle ka transpoto ya setjhaba e atolositsweng. Ho feta mona, maikutlo a tsepamiswe ka ho ikgetha ditlhokong maeto tsa batho ba boemong bo ka mosing ho kenyelletswa basadi, bana, batho ba holofetseng le batho ba baholo.

Afrika Borwa le yona ke basaeni ba tumellano ya Paris Agreement² e batlang ho fokotsa bothata ba ‘global warming’ hore bo fihle ka tlase ho 1.5°Celsius ka hodimo ho boemo ba pele ho ‘preindustrial levels’ moo ho hlokehang hore ho fokotswe tshilafalo tsa CO₂ ka 45% selemong sa 2030 le ho fihla ho Net Zero ka selemo sa 2050. Jwalo ka karolo ya boitlamo bona SA e lekotse NDC (Nationally Determined Contribution³) ka selemo sa 2021 ka ho eketsa moedi o hodimo wa phokotsa ya tshilafatso ho fihlela ho 510Mt le 420Mt ka selemo sa 2025 le sa 2030 ka ho fapano. Ka 10.8% na ha ka bophara le ho fihlela ho 40% transpotong ya metse e meholo nyehelo ya phokotsa ya transpoto ya seo ba se habileng mabapi ke tshilafalo ya GHG e lokela ho fetolwe ho ba le nyehelo e tla fihlela tsena se habilweng. Dintlha tsa bohlokwa hore moralo wa transpoto o sebetsang ka dinako tsohle o kgone ho tlisa tharollo di kenyelletsa:

- Sebopeho sa hona jwale sa metse e qaqolohaneng e ahilweng ka tsela e seng makgethe ebole e le hole le nyehelo e kgolo transpotong e sa sebetseng hantle le e qosang tjhelete bitsang haholo
- Transpoto e sa kopanang hantle le tshebediso ya na ha le tshebetso ya morao wa teropo;
- Ho tsamaya, le mokgwa wa mantlha wa maeto, ha mmoho le dibaesekele transpoto ya setjhaba ke ntho tse lokelang ho tloha sebakeng se le seng bakeng sa moraloo wa transpoto kaofela o sa tlisweng feela ka tshohanyetso
- Mosebetsi wa motheo wa transpoto le sistime ha se ntho tse neng di reretswe tshusumetso ya diphetoho tsa tlelaemete mme sebopeho se thata le dikatameloo tsa hona jwale di sitisa diphetoho tse hlokehang.

Transpoto ya ka dinako tsohle e lokela ho dumella hore ditlhoko tsa mantlha tsa ntshetsopele ya batho, dikhampani le setjhaba di fihlellwe ka polokeho ka mokgwa o kgemang le tsela ya bophelo ba batho le tikoloho, di kgothaletse tekano dipakeng tsa meloko, le hore transpoto e se qose tjhelete e ngata mme e sebetse hantle ka mokgwa ona e na le seabo sa bohlokwa ho rarolla bothata le ditlhoko tsa boikamanyo le diphetoho tsa tlelaemete le ho fihlella tekano. Lena ke lehlakore le kenyelletsang le dikarolo tse ding tsa meralo ya transpoto le phethahatso. .

Le ha ho na le molao, leano le ditokomane tsa lewa boemong ba matjhaba, ba na ha le ba provense e amohelang tsena ka bobedi le ho hloka transpoto e sebetsang ka dinako tsohle ho fihlela mona ho fihletswe tshusumetso e nyane.

Transpoto e sebetsang ka dinako tsohle e hloka katamelo e thehilweng sistiming tsa, ho kenyelletsa sekgeo (ho fokotsa tlhokeho ya maeto le transpoto ya theepa mme e kenya le ho fokotsa qaqolohano ya matlo motseng wa teropol), ho sutha (ho fetoha tshebediso ya ho eta

¹ <https://sdgs.un.org/goals>

² <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>

³ <https://www.gov.za/speeches/statement-virtual-cabinet-meeting-14-september-2021-20-sep-2021-0000>

kapa transpoto) le ho ntlafatsa (tshebediso ya ntlafatso tsa theknoloji ho fokotsa tshebediso tsa matla le ditshilafalo) moo ho hloma pele ho tsamaya, ho palama baesekelé moralong le katamelo e hlokehang e lokelang ho amohelwa.

Dikatamelo tsa hona jwalo tsa ho etsa moralo di thehile maikutlo dikarolong tsa Green Economy tsa Transpoto ya ka dinako tsohle e batlang phokotsa ya tshilafalo ya GHG ka ho latela mehlodi e meng ya matla le dintlhafatso tsa theknoloji ka maikutlo a seng matla hakaalo phokotsong ya tlhokeho ya ho eta le ho kgothaletsa ho sutha mokgweng o itseng.

Transpoto e sa kganneng

Ho tsamaya jwalo ka mokgwa wa mantlha wa ho eta ho dula e le mokgwa o atileng ho feta wa transpoto, o etsang 27,7%. Mokgwa wa ho sebedisa dibaesekelé jwalo ka transpoto le ona o ntse o hola ho ya pele, le ha ho se na dipalopalo ‘statistics’ tsa hona jwale mabapi le karolo ya phesente ya tshebediso ya mokgwa ona.

Sephetho sa hona jwale sa ntshetsopele e phatlalatseng le ntshetsopele sebakeng se teteaneng sa motse wa teropo dibakeng tse hole tse lokelang ho tsamauwa ha se etse hore batho ba batle ho sebedisa mokgwa wa ho tsamaya e le mokgwa o ratwang wa ho eta, ntle le ha ho se na boikgethelo bo bong kapa bo sa bitseng tjhelete e ngata. . Phephetso ke hore ho thehwe mokgwa o kgahlisang “smart”, wa Lebatowa la motse ‘City Region’, o tsitsitseng le o ka tsamuwang jwang wa motse moholo wa leeto la metsotso e 15 “15 Minute City”. Kopano e matla ho feta ya tshebediso ya naha le moralo wa transpoto o hlokehang ho fokotsa bolele ba leeto e le ho etsa transpoto e sa kgannweng (NMT) hore e be kgetho e ka sebediswang ho feta.

Poloko ya ditsela ha se kamehla e etsang monyetla o lekaneng wa tshebediso yohle, jwalo ka NMT, le tshebeletso tse ding le tlhokomelo ya ditsela. Mehlaleng e mengata ho na le ditselana ka thoko ho tsela ‘sidewalks’ le ha hangata e le tsa boemo bo tlase, empa ha di ngata tseo e leng tse thehetsweng tshebediso ya bapalami ba dibaesekelé. . Ntle le ntshetsopele e ileng ya etswa diteishneng tsa BRT, ho thesemetswa matsete a fokolang metheong ya mesebetsi ya transpoto e sa kgannweng dikoung tsa transpoto ya setjhaba. Ntho ena e sitisa ntshetsopele transpoto ya setjhaba jwalo ka mokgwa wa kgetho.

Maemo a moralo a metheo ya mosebetsi ya ditsela, haholo ditseleng tsa provense dibakeng tsa metse ‘urban areas’, ha sebeletse NMT ka mokgwa o lekaneng. Mekgwa ya makoloi ke yona e sebeletswang haholo eseng bakeng sa dikarolo tse fapaneng kaofela le bophara kaofela ba sebaka se beheletsweng ka thoko. Maemo a moralo a sebedisitsweng hangata a ne a loketse ditsela tsa dibaka tsa mahaeng, empa jwale ka lebaka la mokgwa wa metse ya diteropo ‘urbanisation’ le ntshetsopele le ntsehtsopele ya dibaka tsena jwale tsena di fetotswe ditsela tsa ditikoloho tsa metse ya diteropo.

Moralo wa metse ya diteropo ha o etse monyetla wa ditsha tse bolokehileng le fihlellehang tsa NMT . Ditselana tsa ka thoko ‘pavements’ ha di na mabone a loketseng mme ditlhoko tsa batho tsa Universal Access ha di a etsetswa monyetla o lekaneng.

Nyehelo ya ba ntshetsopele ya tshebeletso ya ntlafatso ya motheo ya mesebetsi e toble haholo ntlheng ya ho eketsa monyetla wa ho fihlella makoloi a pravete, mme ditlhoko tsa ya ho NMT ha di a tadingwa haholo.

Motheo wa mosebetsi wa Transpoto

Marangrang ditsela tsa provense ‘Provincial Road network’ ke 272 821km, metse e meholo ke 66 143km, bommasepaleng ke 256 903 km mme tsela tse sa hlakiswang hantle ke 131 919 km. Gauteng Province e na le phesente e tlase ho feta ya marangrang a ditsela tsa SANRAL e leng marangrang a ditsela a etsang 3.6% (807 km) ho marangrang a ditsela tsa SANRAL .

Ho ya ka RAMP e leng ‘ Gauteng Province Department of Roads and Transport Road Assets Management Plan (RAMP) 2021/22, provense e ikarabella ho marangrang a ditsela tse ka

etsang 5 600km (mme tse kentsweng sekontiri ke 4 328km mme sa gravel ke 1 271km). 33% ya ditsela tsa provense ya Gauteng di wela seholopheng sa ditsela tsa sephethephethe se matla, 27% ke ditsela tsa neheletsano ho tse ding , 33% ke ditsela tsa pokeletso mme 7% e setseng ke ditsela tse kgolo le tse dumellang bokeno. Marangrang a tsela ya provense ya Gauteng a kenyeltsa marokgo a 676 le dithanele tse kgolo 'culverts' tse 428.

Provense ya Gauteng e na le marangrang a tsela a lewa le radlweng hantle a ileng a etswa ka nako e telele. Moona ho na le ditsela tse otlolohileng 'grid of Freeways' (PWV roads) le ditsela tse kgolo tsa sephethephethe (K-routes). Ho ya ka Gauteng RAMP 2021/22, 76% ya marangrang a ditsela tse pheivilweng 'paved' a boemong bo botle ho isa boemong bo botle ho feta mme 4% e boemong bo fokolang ho isa ho boemo bo fokolang haholo.

Ho ya ka City of Ekurhuleni's CITP 2014, bongata ba ditsela tse pheivilweng 'paved' tsa CoE di maemong a matle, mme ditsela tse sa pheiviwang maemo a tsona a fokola haholo. Tse boemo bo botle haholo le tse boemo bo botle feela di etsa 72% ya marangrang ha 2,2% e wela maemong a Fokolang ho isa ho a Fokolang Haholo. Lesedi lena le thehilwe sistiming ya ya taolo ya ditsela tse pheivilweng 'CoE pavement management system' ya selemo sa 2012.

City of Tshwane Metropolitan Municipality e na le marangrang a ditsela a etsang 9 667.6 km. Ho ya ka CITP 'CoT Comprehensive Integrated Transport Plan', ditsela tse nang le pheiving 'paved' le ntho e ka etsang 69% mme tse sa pheiviwang di etsa 31% ya marangrang a ditsela. CoT's Pavement Management System of 2017 e bontsha hore marangrang a etsang 73% a wela seholopheng sa ditsela tse Ntle Haholo ho isa ho tse Ntle feela mme tse etsang 9% ke tse Fokolang ho isa ho tse Fokolang haholo.

O ya ka City of Johannesburg's SITPF 2013, marangrang a ditsela a CoJ a namme ho fihlela 9 324 km. Ho ya ka CoJ's Pavement Management System (Dipatlisiso tsena ke tsa selemong sa 2008), ntho e ka etsang 72% ya marangrang a ditsela e boemong bo Botle haholo ho isa ho bo Botle feela, mme 20% ya marangrang e boemong bo Fokolang ho isa ho bo Fokolang haholo.

SDM 'Sedibeng District Municipality' e na le marangrang a ditsela ka 1 408 km. Mmasepala wa Midvaal o na le marangrang a ditsela tse ka etsang 44.9% ho marangrang a ditsela a SDM; Lesedi local Municipality ke 34.3% le Emfuleni local Municipality ke 20.8% ya marangrang a ditsela tsa SDM.

WRDM 'West Rand District Municipality' e na le marangrang a ditsela a etsang 2128 km (1511km e pheivile mme 617km ha e a pheiviwa). Mogale City local Municipality e etsa 41% ya marangrang a ditsela tsa WRDM; Rand West City local Municipality e etsa 39% mme Merafong local Municipality e etsa 20% ya marangrang a ditsela tsa WRDM.

Gauteng e ikgantsha ka seporo sa 921km seo e leng boikarabelo ba Transnet le PRASA.

Ho tsamaisa Theepa

Ho tsamaisa theepa ke mosebetsi o etswang ka ho tsamaya tseleng tsa Gauteng, ha transpoto ya seporo e sebedisetswa ho tsamisa theepa e ngata ho leba hole, jwalo ka manya a tshepe kapa mashala. Theepa e tsamaiswang ka sefofane e OR Tambo International Airport haholo le ha e seng ngata haholo e tsamaiswa maemong a difofane a kang a Lanseria led Wonderboom.

Bohlokwa ba tshebetso ya ka dinako tsohle ke tlhokeho ya tshebetso ya seporoto e nang le setswalle ho sutha mmileng ho ya tshebedisong ya seporo le ha Gauteng bolele ba ditsela bo se bokaalo mme hona ho ka thatafatsa tshebeletso ya diterene ho fana ka ditshebeletso tse nang le molemo mona Gauteng. Le ha ho le jwalo sephethephethe sa ho tsamaisa theepa tseleng dipakeng tsa Gauteng le Durban se lokela ho iswa ditereneng. Ke ka hoo ho lokelang hore ntshetswe pele theminale ya mefuta e fapaneng ya ho tsamaisa theepa 'intermodal container terminals' Gauteng ka ditsela tsa loketseng tse kenang ho tiisa hore ho na le kgokahano e ntle le dizounu tsa di-indastri.

Diphephetso tsa ho thota theepa di kenyelletsa ho belesa ‘overloading’ thoto ha mmoho le polokeho le tshireletso ya bakganni le dithoto. Ke ntla ya bohlokwa hore ho etswe dibaka tse bolokehileng tsa ho laela le ho etsa boemelo ba dilori ho tshireletsa theepa le bakganni le ho fokotsa tthusumetso ya dilori e fosahetseng metheong ya mesebetsi ya ditsela.

Taalo ya Transpoto

Ho tsa shejwa boemo bo ntseng bo le jwalo ba ITS ‘Intelligent Transportation Systems’ provenseng ya Gauteng. Ntlha ena e ile ya rarollwa ka mekgwa e mmedi, wa pele ke tekolo ya ditokomane tsa hona jwale tsa moralo wa ITS le kabu ya basebetsi provenseng le kakaretso ya phethiso ya ITS ya hona jwale le mekutu e tsamaelanang le yona. Ho ile ha lekolwa moelego wa hona jwale wa maano a fapaneng le meralo, e leng ‘Gauteng 5 Year Integrated Transportation Master Plan’, ‘Gauteng 5- year Transport Implementation Plan’, le ‘Gauteng PLTF of 2010–2014’. Boemo ka kakaretso ba tokomane tsena ke hore ho buwa ka disebediswa tsa theknoloji tse ntjha e ileng ya tsebisa dilemong tse seng kae tse fetileng ho tloha nakong eo ditokomane di neng di ngolwa ka yona. Meralo e 5 ya transpoto e kopantsweng ‘Five Integrated Transportation Plans’ (CoT, CoJ, CoE, Sedibeng, West Rand) e ile ya lekolwa mme dintlha tsa bohlokwa di ile tsa bontshwa, moo boemo ba kakaretso bo behellwang ka thoko mabapi le ntshetsopele ya theknoloji tse fapaneng tse ileng tsa e ba teng dilemong tsa morao tjena. Ho feta mona, tokomane ya ‘Growing Gauteng Together Through Smart Mobility 2030’ le yona e ile ya lekolwa jwalo ka tokomane ya bohlokwa, e nang le ponoe ntjha ya lewa mabapi le ‘Mobility for the Gauteng Province’.

Ho fanwa ka kakaretso ya mekutu ya theknoloji le ITS tse sebetsang hona jwale provenseng ya Gauteng. Makgobonthithi a sehloho a hlahang lenaneng ke sistimi tsa Bus Rapid Transitsystems, Gautrain, Gauteng Freeway Management System, Management Centres tse fapaneng, Johannesburg Roads Agency initiatives , GORT ‘Gauteng Open Road Tolling’ , ‘Initiatives of Toll Concessions for freeways’, ‘DoT/SANRAL Transaction Clearing House (TCH)’, ‘Provincial Smart Mobility Department Initiatives’, ‘Mobility-as-a-Service’, le E-hailing.

Ho ile ha fumanwa diphephetso tse ding tse itseng le menyetla ya ITS le lehlakoreng la theknoloji, ka ho qoholleha ‘Provincial-wide coordination’, ‘Digital footprint expansion’, monyetla wa ‘Advanced Public Transportation Management System’ le ‘Mobility-as-a-Service platform’, ho sebedisa monyetla wa kabu ya tshebetso ya hona jwale ‘deployments’, ‘Training and Education, Awareness of 4IR’ le disebediswa tsa theknoloji ‘Technology applications’, Metheo mabapi le moralo le phethahatso, transpoto e hlokang tshitiso ‘Seamless transport’, ‘Integrated Corridor management’, le metheo ya ho arolelana Lesedi ‘Data sharing principles’. E nngwe ya dintlha tsa sehloho tsa provense ke ho fihlella pono ya ‘One Province One Ticket’, mme ditlhoko tse itseng tsa sehloho ha di eso hlophisetswe e le ho fihlella se lokelang ho etswa.

Tse ding tsa dintho tse lokelang ho fadimehelwa nakong ya ntshetsopele ya phethahatso ya theknoloji di kenyelletsa leeto la moedi, moralo wa motse o moholo le metheo ya mesebetsi ‘infrastructure’, ‘data-driven mobility’, polokeho le ho kenyelletsa ‘safety and inclusion’, ho o fihlisa le ho hasanya.

Bothori (Tourism)

Gauteng e na le maeto a bathori ba 4.3 million ka letsatsi le maeto a 3.1 mill a ‘overnight’, ho ya ka GTA ‘Gauteng Tourism Agency’ (GTA).

Makgalo a maholo a bokeno provenseng ena ha fumane tshebeletso e ntle ya transpoto ya setjhaba, ntle le Gautrain, ORTIA. Kgaello ya lesedi le matshwao ‘signage’ di fana ka diphephetso ho bathori ho fihella transpoto e akaretsang ya setjhaba jwalo ka mokgwa wa ho tsamaya ha bathori. Ka lebaka lena, bathori ba sebedisa ditshebeletso tsa khoro ya makoloi, ditshebeletso tsa opereitara tsa praevele le tsa e-hailing ho eta kahare ho provense.

71% ya bathori e tsamaya kahare ho Gauteng ho etela motswalle kapa lelapa, 12% ke ya batho ba tsamayang ka mabaka a kgwebo mme 9% ke bathori ba phomolo ‘holidays’.

Dikopo le kabu ya dilaesense tsa tshebetso le ntjhafatso ya dilaesense tsa di-opereitara tsa transpoto ya bothori di ile tsa kwalwa dilemong tse 2 mathwasong a selemo sa 2022 mme ena ke phephetso e kgolo.

Tiso le tlhokomelo (Monitoring)

Ho disa le ho lekola matshwao a ikgethang le a bohlokwa jwalo ka ha NLTSF e batla hore ho etswe, hajwale ha ho a etswa ka tsela e nepahetseng. Sena se hlakile makgotleng ohle a ralang le sebakeng sa Gauteng Freight Databank. Sena se boetse se bonahala kgaellong ya lesedi lefe kapa lefe se amanang le tlhophollo ya papiso ya ka moo matshwao matshwao a maholo a bontshang tshebetso a fetohileng ka teng ha nako e ntse e tsamaya.

Mathata Dintlha le Mekgamo ‘Gaps’

Tlhophollo ya boemo ba transpoto ka moo bo leng ka teng Gauteng, dipuisano le dinyehelo tse amohetsweng diwekshopong tse fapaneng tsa baamehi le batho ba bohlokwa mona, ha mmoho le dikopanong tsa moo ho buuwa le batho ka bo-mong, di thusitse hore ho tsejwe mathata, dintlha le mekgamo. Dintlha tse latelang ke tse Kgolo tse 10 tse tsebahaditsweng ke baamehi e le karolo ya PLTF (ena ha se tatellano ya bohlokwa ba tsona);

1. Bothata bo boholo ho feta ba sephethepheth, tshilafalo le tshusumetso ya transpoto tikolohong,
2. Kopano ya ikhonomi, tshebediso ya naha le moralo wa transpoto le ho hokela makala ana kaofela hantle, dikarolo tse fapaneng tsa mmuso le meedi ya bommasepala (“tsena di lokela ho etswa tlasa marulelo a le mang”),
3. Transpoto e sa qoseng tjhelete haholo le e fihllehang ya setjhaba molemong wa basebedise ka kakaretso le kghedi ya tshebeletso e jwalo kgethong ya basebedise ,
4. Ho theoha ha ditshebeletso tsa transpoto ya setjhaba le menyetla, tshebediso e phethetseng ya mofuta ona le ho kopanywa ha teng,
5. Ditshitiso tsa ho kena ha basebetsi ba batjha ho fana ka ditshebeletso tsa transpoto e thuswang ka tjhelete ya setjhaba,
6. Polokeho le tshireletso ha mmoho le tshireletso ya baeti le metheo ya mosebetsi ‘infrastructure’,
7. Kgaello ya metheo ya tshebediso ya transpoto e sa kgannweng le menyetla ha mmoho le bokeno ba batho bohle ba holofetseng le ba sitwang ho tsamaya,
8. Ditsela tsa tsamaiso ya theepa, tshusumetso ya marangrang a lewa la tsela f ‘Strategic Road Network’ ka lebaka la ho belesa ‘over-loading’ makoloi haholo, tshebeletsong tsa kahare ho motse o moholo ka lebaka la dilori tse emisitsweng ‘parked’ le ditjeho tsa ho bitswang “last mile” (karolo ya transpoto ya setjhaba/e tsamaisang theepa ho fihlela sebakeng sa bodulo/kgwebo),
9. Matlafatso ya Tiso ya Molao ‘Regulatory Oversight’, le
10. Mehlodi e meng le mehlodi e metjha ya matlolle a ditjhelete, ha mmoho le kgaello ya lepatlelo “platform” le loketseng molekane le ho sebedisa matlolle a praevete.

Dintlha tse ding tsa bohlokwa tse ileng tsa tshohlwa le ho tsepamisetswa maikutlo nakong ya dipuisano le baamehi, ke hore ho etswe monyetla jwang wa mokgwa o phethahetseng ho hlokomela ditlhoko tsa transpoto e sa kgannweng (non-motorised), ho etsuwe jwang ho theha motse o moholo wa Afrika Borwa o babatsehang le o sebetsehang le hore seo se ka

sebetsa jwang maemong a mmuso moralong wa tshebetso wa melawana e tengle hore. Ntlha e nngwe e ileng ya tadingwa ke taolo ya lesedi le teng la transpoto le tshebediso ya lesedi molemong wa moralo, ntshetsopele le taolong ya sistimi ya transpoto. Ho feta mona, ntlha ya boholokwa e neng e lokela ho shejwa ke kamoo PLTF e tla qobellwa ka teng.

Dipuisanong tsa bo-mong le ba Gauteng Taxi Industry, e leng industri e kgolo e fanang ka ditshebeletso tsa transpoto ya setjhaba hore e reriswe ka moralo, mme le dintlha tse latelang di ile tsa hlahiswa;

- Melawana ya industry ena e lokela ho ba e sebetsang mme e seke ya e ba kotsi moifong wa batho ba sebetsang, ha mmoho le ngongoreho ya tieho ya dikopo tsa laesense tsa tshebetso le ho fana ka tsona,
- Tshebeletso tse sa bitseng ho feta ho basebedisi, tshebetso ya motjha-o-tjhele le kgaello ya tshehetso e lekaneng ya ditjhelete indastring ena,
- Maikutlo a hore tadingwe monyetla wa ditselana ‘lanes’ tse ka thoko tsa dikoloi tse palamisitseng batho ba bangata di be teng mme di sebediswe ke minibus taxis sebakeng se tletseng,
- Ka kakaretso boemo ba di taxi rank bo putlama ho fihlela maemo a sa amoheleng,
- Katamelo e loketseng ha ho fetelwa transpotong ya makoloi a e-vehicles le transpoto e teng ka dinako tsohle, le
- Ho amohelwe sephetho sa seboka sa di taxi se neng se tshwerwe mafelong a selemo sa 2019 le dikgothaletso tse entsweng ke dihlopha tse fapaneng tsa tshebetso mme se kenyelletswe ho PLTF.

Kgaolo ya (Chapter) 4: Meralo ya Transpoto e Kopantsweng

Ho latela NLTA, Kgaolo (Chapter) 2, karolo ya 11, bommasepala ba ikarabella ntlafatsong ya sistimi ya transpoto sebakeng se taolong ya bona le ho hlophisa Integrated Transport Plans. ITP ‘Integrated Transport Plan’ ke karolo ya IDP ‘Integrated Development Plan’ bakeng sa mmasepala. E etswa ho latela tataiso e tswang ho PLTF, e fanang la moralo wa tshebetso o akaretsang molemong wa ntshetsopele le/kapa ntjhafatso ya ITPs. Meralo ena e lokela ho ntshetswa pele le ho ntjhafatwa ho ya ka ‘Minimum Requirements for the Preparation of Integrated Transport Plans, 2016’. Melawana ena e ile ya kenywa koranteng ya mmuso ‘gazetted’ ho latela le ho ya ka karolo ya ‘Sections 36(1)’ le (2) ya NLTA mme hloka hore bommasepala ba ntjhafatshe ITPs tsa bona.

Bonyane ditlhoko di tlisa phapano dipakeng tsa mefuta e fapanengya bommasepapa le dikarolo tse lokelang ho rarollwa meralong ya bona e fapaneng, ho ya ka mofuta.

MOFUTA (TYPE) 1 – Makgotla a Ralang (Planning Authorities) a lebeletswe ho hlophisa CITP ‘Comprehensive Integrated Transport Plans’ mme City of Ekurhuleni (CoE), City of Johannesburg (CoJ) le City of Tshwane (CoT) di wela tlasa Mofuta wa 1 wa makgotla a ralang.

MOFUTA (TYPE) 2 - Makgotla a Ralang (Planning Authorities) are District Municipalities e lokelang ho hlophisa DITP District Integrated Transport Plans . DITPs e lokelang ho hlophisa Gauteng key a dilemo tse pedi (2) mofuta wa 2 makgotla a taolo ya moralo, ka ho qoholleha Sedibeng SDM ‘District Municipality’ le WRDM ‘West Rand District Municipality’

MOFUTA (TYPE) 3 - Makgotla a Ralang (Planning Authorities) ke bommasepala ba sebaka ba lokelng ho hlophisa LITP ‘Local Integrated Transport Plans’. Bommasepala wa sebaka Gauteng ke Emfuleni Local Municipality, Lesedi Local Municipality, le Midvaal Local Municipality sebakeng sa Sedibeng District Municipal, le Mogale City

Local Municipality, Merafong City Local Municipality, le Rand West City Local Municipality e fumanehang West Rand District. LITPs ‘Local Integrated Transport Plans’ di lokela ho kopanywa le DITPs.

ITPs di hlophisetswa nako ya dilemo tse hlano. Dilemong tse ding le tse ding tse hlano ho tshwanetse hore ho hlophiswe ITP e ntjha (Moralo o a ntjhafatswa). Ho latela motheo wa selemo le selemo (Annual Update), dikarolo tse itseng tse hlwauweng di lokela ho ntjhafatswa. Ntjhafatso tsena hara tse ding di kenyelsetsa manane a ntjhafaditsweng a projekte ena le ditekanyetso, e leng tse etsang dikarolo tsa Transpoto tsa selemo tsa mmasepala tsa IDPs IDP ‘Integrated Development Plans’.

CITP e ntjha ho feta ya City of Ekurhuleni (CoE) ke ya nako ya 2013 ho isa ho 2017. Ke tokomane e batsi e kgotsofatsang ditlhoko kaofela. Pono, sepheo le boikemisetso kaofela di kgema le agenda ya Naha le ya Provense . Ho tloha esale ho phethelwa CITP ena ka 2017, CoE le yona e entseRoads Master Plan ka selemo sa 2018, Integrated Public Transport Network Plans le Corridor Operational Plans ka 2021.

City of Johannesburg (CoJ), e qadile ka 2012 ho etsa ITP ya 2013 ho isa 2018, moo ba ileng ba latela katamelo e batlang e fapane . Ho e na le hore e be tokomaneng e le nngwe e entswe tokomaneng tse seng kae. Ya pele ke SITPF ‘Strategic Integrated Transport Plan Framework’. Ke moralo o batsi haholo (Roadmap) ka maano a tswelopele le mawa ‘strategies’. Moralo ona o nkile tekolo ya nako e telele ya mokgwa wa dipalangwang ‘Transportation’. CoJ e nnile ya etsa dipatlisiso tse fapaneng tsa meralo e meng, , ‘area/precinct wide ITP’s’, dipatlisiso tsa ‘Operational Plans’ le tsa ‘Corridor” tse tshehetsang SITPF.

CITP e ntjha ya City of Tshwane (CoT) e akareditse nako ya ho tloha 2015 ho isa 2020. CITP ke moralo o batsi mme e kgema bonyane le ditlhoko. CoT e qadile ka December 2021 ka ntjhafatso ya bona ya CITP mme projekte e tla tswela pele ho feta nako ya dilemo tse tharo. CoT e ntjhafatsa Transport Register, Spatial Development Framework, Public Transport Plan le Transport Infrastructure Strategy. E boetse e tswela pele ka Freight and Logistics Strategy, Funding Strategy le Implementation Plan.

DITPs ya bommasepala ba Sedibeng le West Rand District e ile ya phethelwa ka 2019 mme e akaretsa nako ya 2019 ho isa ho 2024, ka thuso e tswang Gauteng Department of Roads and Transport. Meralo ena e le mmedi ke ditokomane tse batsi mme di kgotsofatsa ditlhoko kaofela. Pono, Sepheo le Boikemisetso di tsamaisana le mawa National and Provincial strategies ha mmoho le matla a bona ‘prerogatives’. Merero ya Projekte tsena e tsebahaditswe e tla thusa ka kgolo ya ikhonomi ya ditereke tse fapaneng, empa ha ho fanwe ka ditekanyetso le meralo ya nako. Le lesedi le itseng la motheo le fuwe nako. LIDPs tsa bommasepala ba sebaka ke tsona di kopantswe ho di kenya ho di DITPs tsa ditereke tse pedi.

Kgaolo (Chapter) 5: Moralo wa tshebetso o Kopantsweng wa Tswelopele

Hobane bommasepala ba na le ditekanyetso tse haellang mme hangata ba tsitseng ya ditjhelete, GSDF e fana ka tataiso ya matsete ‘investment’ ho ya ka dibaka tse nne tsa sebaka se habilweng. Ditlhoko tsa sebaka tse tsebahaditsweng ho GSDF 2030 (2016) di boetse di ntsheditswe pele ho 16 SSDIs ‘16 Supporting Spatial Development Interventions’. Mawa a sebaka, dibaka tse habilweng le SSDIs a kgema le sepheo sa ho hlokanyana, ho kopanya le ho nyalyana meralo ya dikarolo tse tharo tsa mmuso ha mmoho le ho tlisa batho haufi le dibaka tsa phedisano le menyetla ya ikhonomi e tlatseletswang ke sistimi e sa qoseng tjhelete haholo, e tshephahalang le e bolokehileng ya setjhaba. Mawa a kopaneng a ntshetsopele ka hona a reretswe ho nyalyana ditlhoko tsa ona tsa sebaka le ditlhoko tsa naha, tsa provense le tsa sebaka seo ‘local’ e le ho netefatsa tshebediso ya ka nako tsohle ya naha le ho kopanya transpoto .

Kutlwiso ya kamano ya tshebediso ya na ha le transpoto e susumeditse ntshetsopele ya pono, boikemisetso, le dibaka tse habilweng ha mmoho le mawa molemong wa katileho ya kopanya motjha-o tjhele tshebediso ya na ha le transpoto tseo PLTF e rerileng ho di tshehetsale ho di kgothaletsa. Dibaka tsena tse habilweng di boetse di reretswe ho arabela le ho tshehetsa ditlhoko tse ntjha tsa bohlokwa tsa provense jwalo ka ha khabinete e bontshitse. Ho fihlella sena, ditlhoko tsa provense di lokela ho latela katamelo ya ho rala, ho tlisa le ho phethisa'PLAN, 'CREATE' le 'IMPLEMENT' e lokelang ho tataisa ntshetsopele le dipuisano dikarolong tse fapaneng tsa mmuso.. Moralo "PLAN" habile dikarolo tse lokelang ho nkelwa hloohong le ho hlophisetswa, ho tlisa ditikoloho tse lokelang. Ho theha kapa ho tlisa "CREATE" ho rarolla ntshetsopele ya mekgwa e ikgethang kapa disebediswa le phethiso "IMPLEMENTATION" e sebetsana le mehato ya e lokelang ho phethiswa. Ho ya ka katamelo e ka hodimo, ho lohothwa dibaka tse latelang tse habilweng le mawa ho kopanya tshebediso ya na ha le transpoto kahare ho PLTF.

Ho kgothaletsa tshebediso ya na ha ya ka dinako tsohle le ho kopanya ha transpoto provenseng, PLTF e etsa tlhahiso ya dibaka tse latelang tseo maikutlo a ka thehwang ho tsona;

- Ntshetsopele ya metse ya teropo 'urban' e hlophisitsweng le ya ka dinako tsohle e rarollang bothata ba sebopaho sa metse ya teropo e arohaneng dikoto le kgatello ya bodulo bo qaqolohaneng bakeng sa ditsebeletso le sistimi tsa transpoto;
- Ho fihlelleha, kgokahano, le motsamao – tse rarollang bothata ba batho ba bangata hore ba hlolehe ho finyella menyatla ya ikhonomi le ya phedisano;
- Mamello, e tademang ho kenyelotsa ho kgonna ho nyalana le tshebediso ya na ha le moralo wa transpoto; le
- Tsamaiso e ntle, e rarollang bothata ba ditlhophiso tsa institushene le tshebetso tse tla matlafatsa kopano ya na ha le ya transpoto

Kgaolo (Chapter) 6: Transpoto ya Setjhaba

Kgaolo ena e fana ka lesedi la mawa le mekutu ya transpoto ya setjhaba eo e leng ya bohlokwa provenseng e tswang ho CITPs e lokelang e reretsweng ho kgothaletsa le ho ntlatatsa transpoto ya setjhaba.

Ho latela ka moo boemo ba transport ya setjhaba bo leng ka teng le mathata le mathata le dintlha ha mmoho le mekgamo 'gaps' tse hhalositsweng kgaolong e fetileng, dibaka tse latelang tse habilweng di ile tsa tsebahatswa hore di rarollwe ka maano a transpoto ya setjhaba;

- Transpoto ya Setjhaba le ho Kopanya ha Tshebediso ya Naha,
- IPTN e batsi ya lewa la provense, e le ha ho nketswe hloohong marangrang a tswellang ho fihlela meeding ya bommasepala/ya diprovense, kopano dipakeng tsa mokgwa wa transpoto ya setjhaba le seabo sa ona

Khwalithi ya transpoto ya setjhaba, e rarollang dikarolo tse kang tsa ho fihlelleha, tshephala ditshebeletso tsa khwalithi, ditsha tsa khwalithi le monyetla o akaretsang 'Universal Access' wa dibaka le makoloi,

- Karolelano ya tshebetso ya terene,
- Polokeho le Tshireletso ya Baeti,
- Taolo ya mekgwa e sebedisang tsela le ditshebeletso, le
- Ho se bitse haholo (ho basebedise, mmuso le di-opereitara), tshehetso ya ditjhelete le dithuso.

Kgokahano ya transpoto ya setjhaba ntshetsopeleng tse ntjha le tse teng le ntshetsopele tsa moo ho teteaneng haholo le dikgutlong tse kgolo, ka tlatselsetso , -ho IPTN corridors le ho thusa ntshetsopele ya ditlhoko tsa TOD hore di kgonehe, di etswe le ho kgothaletswa. IPTN e batsi ya provense e lokela ho tiiswa, ho kenyeditswe dikhordido tse kgolo tse mose ho meedi e le karolo ya ntjhafatso ya GTIMP25. Dikgutlo tsa bohlokwa tsa provense 'Nodes of Provincial Significance' di lokela ho tsebahatswa le hore ho etswe mawa a ToD molemong wa e nngwe le e nngwe ya tsona. Sehlopha sa Tshebetso sa ho Kopanya mekutu ena 'Modal Integration Working Group' kapa ho etswe sebopheho se tshwanang sa ho kgothaletsa sena.

Dipehelo tsa Pampiri e Tshweu ya naha 'National White Paper' mabapi le Leano la Diterene di lokela ho phethahatswa, mme qalehong di tla kenyeltsa dipatlisiso tsa mehato e lokelang ho nkuwa le tumellano ya dipehelo le dipallo tsa karolelano e jwalo.. Khorido tsa diterene tsa baeti 'commuter rail corridors' di hloka ho ntjhafatwa ka dipuisano le kgokahano le PRASA, ho kenyeltswa dibaka tsa tshusumetso diteisheng tse kgolo ka tshebedisano le bommasepala. Kananelo le thuso ya ditjhelete bakeng sa dikatoloso le mohato wa pele wa dikatoloso tsa ditlhoko tsa Gautrain Rapid Rail e lokela ho bulwa.

Ka tshebedisano le dikarolo tsohle tsa mmuso, ho tshwanetse hore ho be le tumellano ya tlatselsetso ya dithuso tsa tshebetso, ba tla una molemo ba lohothwang le mekgwa ya kabu ya thuso ya ditjhelete ho ya ka moo ho loketseng. Sena se lokela ho fihlella lewa le kopantsweng la thuso tsa ditjhelete le ho nehelana ka tshehetso ya ditjhelete transpotong ya setjhaba ka morero wa ho ntlafatsa kgoneho le ho matlafatsa boteng ba ka nako tsohle ba ditshebeletso tsa transpoto ya setjhaba. Ho kopanywa ha ditekete tsa transpoto ya setjhaba le sistimi tsa tefo di lokela ho tiiswa ka molao hoo ya ka mekutu ya tekete e le nngwe ya provense "One-ticket-one-province".

Khwalithi ya transpoto ya molao ya setjhaba e tla matlafatswa ka tumellano mabapi le ditshebeletso tse tlwaelehileng tse lokelang le maemo le ka menyetla kapa dikontraka tse kenyeltsang tefo ya di-opereitara ho ya ka tshebetso e kgabane. Ho bopa ho ntlafatsa le ho kopanya tshebetso ya dibese ya PTOG ditlhokong tsa IPTN(s) ke ntho e lokelang ho phethelwa ka ditherisano le bommasepala ba metropolitan ebile ho nketswe hloohong le maeto a tshelang meedi ya naha.

Boemo ba dibaka tsa transpoto ya setjhaba ya ditseleng le direnke tsa taxi ka ho qoholleha, hangata ha bo amohelehe mme kakaretso bo a putlama. Provense ka dipuisano le bommasepala e tla leka ho fihlella tumellano mabapi le maemo a tlwaelehileng bonyane dibaka tsa transpoto ya setjhaba le sebopheho sa sebaka se sebetsang se amanang le tsena, ha mmoho le taolo le tlhokomelo dibaka tse tjena. E tla sebedisana le bommasepala ka moralu wa tshebetso wa tshehetso ya ditjhelete e hlokeheng bakeng sa ntjhafatso le tlhokomelo.

Lewa la transpoto ya setjhaba la polokeho le tshireletso le tla ntshetswa pele ka dipuisano le kgokahano le baamehi, ho kenyetswa karolo ya tshireletso le bommasepala.

GDRT e tla etsa lewa le tla thusa ho ntlafatsa tshebetso ya PRE 'Provincial Regulatory Entity', ho fokotsa ditshitiso tsa kopo le kabu ya dilaeSense tsa tshebetso le ntjhafatso ya tsona. Hape e tla thusa GTI ka ho phethahatsa dikgothaletso tsa Gauteng Taxi Summit le tsa dihlopha tsa tshebetso.

Kgaolo (Chapter) 7: Transpoto e sa kgannweng ya ka dinako tsohle '

Transpoto ya ka dinako tsohle ke moralu le ho theha sisitimi tsa transpoto le mesebetsi ya metheo e tlisang phetoho le ho tshehetsa sebaka sa dinako tsohle, le ntshetsopele ya phedisano le ikhonomi e bolokehileng le e sajeng tjhelete e ngata empa e fokotsa tlhokeho ya tekano, ho fokotsa tshusumetso ya tikoloho le ho netefatsa tekano ya meloko e fapaneng.

Dintlha tsa sehloho tse kgannang tlhokeho ya transpoto ya ka dinako tsohle ke mefuta e qhalakaneng ya bodulo, maikutlo hajwale a moralong wa makoloi, kgoneho le polokeho ya leeto ha mmoho le phetoho ya tlalaemete.

Ntshetsopele ya sistimi ya transpoto ya ka dinako tsohle e thehilwe katamelong ya “ASI”:

- QOBA “AVOID” – ho fokotsa tlhokeho ya ho eta kapa ho tsamaisa theepa ka sebopoho se fetohang sa diteropo ‘urban’ le tshebediso ya moralo o kopantsweng;
- SUTHISA “SHIFT” – ho fetola mokgwa wa ho eta ka ho kgothaletsa NMT, ho kgothaletsa transpoto ya setjhaba le transpoto e kopanetswengt, ho tlosa theepa tseleng ho isa tereneng; le
- NTLAFATSA “IMPROVE” – ntlafatso ya theknoloji e fokotsang matla a sebediswang ho le ho tshehetsa matla a hlwekilweng ‘green / renewable energy’ ho qhoba.

Transpoto ya motjha-o-tjhele e akaretsa dikarolo kaofela tsa transpoto le moraloo wa motse ‘urban’ le tshebediso ya naha ebile e hloka ho kenyelletswa I ITPs, mananeo le merero ya diprojekte ho netefatsa hore ditlhoko tsa nako e teletsana ha di a kwallwe kantle. Ka hoo ho hlokeha boitlamo ba bohlokwa le boiteko ho netefatsa:

- Kopano e matla dipakeng tsa tshebediso ya naha le moraloo wa transpoto ho rarolla bothata ba kgolo ya motse e sa laoleheng;
- Sistimi tsa transpoto kaofela tse radlweng ho arabela mathata a phetoho le ho keneletsa metheo ya transpoto ya motjha-o-tjhele; le
- Tlhophollo ya molemo wa ditjeho tsa sedikadikwe sa bophelo se kenyelletsang ditjeho tsa phedisano le tikoloho le.

Jwalo ka ha ho tsamaya ‘walking’ e le mokgwa wa mantlha ya ho eta ha baahi ba bangata le, jwalo ka mokgwa wa mantlha moralong wa transpoto ya motjha-o-tjhelete ho tsamaya le ho palama baesekele mmoho le transpoto ya setjhaba ‘Public Transport’, ho bopa motheo wa transpoto kaofela le moraloo wa motse wa teropo ‘urban’ le morao wa tshebediso ya naha.

Ho tshwanetse hore ho etswe NMT ‘Policy and Strategy’ ho rarolla bothata ba polokeho le tshireletso le ho kenyelletsa metheo ya ‘Universal Access’ e thehilweng katamelong e phethahetseng, e lokela ho etswa bakeng sa Gauteng le ITPs le ntshetsopele ya lewa ya NMT .

Karolo ya bohlokwa ke letsholo la puisano ho etsa temoso ya tlhokeho ya transpoto ya motjha-o-tjhele le seabo sa yona tharollong ya phetoho ya tlalaemete le toka.

Mosebetsi wa motheo wa Transpoto

Afrika Borwa ‘South Africa’, le Gauteng Province, di tobane le ditshitiso tse ngata tsa ntshetsopele, ho kenyelletswa le mathata a mesebetsi ya motheo ‘infrastructure’, le diphephetso tsa ikhonomi le tsa phedisano tse jwalo ka ho hloka mosebetsi, bofuma, le tlhokeho ya tekano. Mesebetsi ya motheo ya Ikhonomi , ho kenyelletswa marangrang a ditsela, ke e nngwe ya dintho tse kgolo tse rotetsang kgolo ya moruo. Mesebetsi ya metheo ya Ditsela e na le monyetla wa ho tlisa phaello ya moruo e tomanyana matseteng ho feta mofuta ofe kapa ofe wa mesebetsi ya motheo. Transpoto ya mebileng ke industri ya bohlokwa haholo ikhonoming, empa ho na le diphephetso tse fapaneng tse sitisng nyehelo ya karolo ena ikhonoming ya Afrika Borwa le maikemisetso a ntshetsopele ho tsa phedisano. Phephetsa e le nngwe e jwalo ke phethahatso ya diprojekte tsa mesebetsi ya metheo ‘infrastructure’, moo tshebediso e eketsehileng ya ditsela, matsete a fokolang, le tlhokomelo e fokolang kaofela dintho tse entseng hore ditjeho tsa transpoto di nyoloh haholo ekasitana le ditshitiso tsa transpoto.

Moralo o sebetsang hantle, ho etsa ditsela le ho hlokomela ditsela ke wa bohlokwa tshebetsong e ntle le ikhonomi e tllokong ya morao tjena. Ditsela le tsona di na le seabo sa bohlokwa ditlhokong tsa setjhaba ho hokela le motsamao bodulong bo holang ba batho, le ho etswa ha ditsela le tlhokomelo e tswelang pele ho theha menyetla e rarollang qaka ya phedisano le ya tlhokeho ya mosebetsi. Ka lebaka la dingongoreho tse matla tse tlang ka lebaka la ho fetoha ha tlelaemete le tshilafalo ya moyo, seabo sa mebila se hloka ho sutha ntheng ya ho sebeletsa feela makoloi a praevele le mebila e tsamaisang theepa, le ho tshehetsa sistimi e kopaneng ya motsamao e itshetlehileng motsamaong, ho palama baesekele le transpoto ya setjhaba.

Ho kgothaletsa le ho ntshetsapele kgolo ya ikhonomi ya Gauteng, PLTF e hlahisa mawa mesebetsi ya motheo a mebila a latelang a nyalanang le dibaka tse hlano (5) tse habilweng:

Moralo wa Transpoto

- Tshireletsong ya Ntshetsopele ya Marangrang a Lewa a Mebila Gauteng (Provense);
- Tshireletso le Tlhokomelo ya Motsamao hape ho tadimilwe le Ho fihlelleha ‘Accessibility’;
- Ho kgothaletsa tswelopele ya motsamao ho tshela meedi ya bommasepala le ya provense; le
- ‘Transport Demand Modelling’ ka tshebediso ya ‘Big Data’ (Lesedi la Koloi e sa tsepamang ‘Floating Car Data’)

Moralo wa Mosebetsi wa Motheo

- Hlokoma le ho Ntlafatsa Maemo a Moraloo wa Mebila ‘Maintain and Improve Road Design Standards’;
- Tekolo ya moraloo wa dikarolo kaofela ho dumella mefuta kaofela ya transpoto le tshebediso ya sebaka ka tsela e loketseng ya sebaka se beheletsweng ka thoko (ho amohela motheo wa seterateng ka ho phethahala ka ho qoholleha ho tadimilwe hore ho etswe menyetla o loketseng wa ditaaso ‘pedestrians’);
- Ho netefatsa le ho sebedisa metheo ya ‘Universal Access Design’

Ditsela tse Ntjha le Phethahatso

- Tswela pele ka lenaneo la dilemo tse ngata bakeng sa kaho ya ditsela tse ntjha le ntjhafatso ya ya ditsela tse teng ka tataiso ya tekolo ya marangrang a teng a radilweng a ditsela ;
- Popo ya selekane le Bommasepala mabapi le phethahatso ya mebila e meholo ya sephethephetho se matla le ditsela tse ding haholo dibakeng tse ka mosing;
- Nakong ya kaho Hlokoma Taolo ya Khwalithi e Hodimo le Ditlwaelo; le
- Mananeo a Ntshetsopele a Tshehetso ya ba Kontraka.

Tlhokomelo ya Mesebetsi ya motheo ‘Infrastructure’

- Tlhokomelo ya mesebetsi ya motheo ya provense ho fihlella Maemong a Hodimo jwalo ka ha RISFSA (Road Infrastructure Strategic Framework for South Africa);
- Popo ya selekane le bommasepala mabapi le tlhokomelo ya mebila ya sephethephetho le ditsela tse ding haholo dibakeng tse ka mosing;
- Tshehetso ya lenaneo la ntshetsopele la ba kontraka.

Tshebetso ‘Operations’/Sistimi/Disebediswa le Karolo tse Nyalanang

- Ntjhafatsa le ho Hlokomela Taolo ya Sistimi tsa Ho pheiva ho netefatsa tlhokomelo e ntlhe hoy a ka RISFSA;
- Tshireletso ya sebele ya ditsela tse kgethuweng ho qoba bokeno boo e seng ba molao;
- Tekolo le ntjhafatso ya lewa la taolo ya maeto ‘Travel Demand Management Strategy’;
- Motheo wa Dibopeho tse Sebedisanang tsa Kgokahano ya Mmuso o sebetsanang le Moralo wa Transpoto le Phethahatso
- Sisiu ‘repository’ salesedi le Kopaneng ho tiisa hore ho fanwa le ho fapanyetsana lesedi le ditokomane
- Polokeho ya Sephethephethe; tshehetso ya RMTC ho fokotsa mafu le dikotsi le ho kena kgokahanong le phethisong ya mekutu le mananeo a polokeho le Sephethephethe

Tsa ho Tsamaisa Theepa

Ntshetsopele ya ikhonomi le phedisano mona Afrika Borwa di itshtetlehile haholo boemong le ditjeho tsa motsamao kahare ho lebanta lena la phepelo ho netefatsa hore theepa ha e so sebetswe e tala, mosebetsi o ntseng o etswa le theepa e qetlweng di fihliswa ka nako le ka ditjeho tse seng boima. t. Transpoto ke e nngwe ya mesebetsi e bitsang haholo e etswang lebanteng lena la phepelo ya tsamaiso ya theepa,e kenang kgwebong le seng e phethilwe. Tjhadimo ya kgale ya transpoto ke hore ke tlhokeho ya tshebeletso ya transpoto e bang teng ha e hlokwa ho thota theepa ho ya moo e lokelang, ho ya ka ntsehtsopele ya tshebediso yan aha kapa tshebetso ya ikhonomi e tswalang kapa e hohelang bapalam i kapa theepa . Le ha ho le jwalo, ke nneta hore transpoto ya theepa e fehla ntshetsopele, moo mesebetsi ya motheo ya transpoto e teng e kang tsela, seporo sa ralewa, dikou le ditheminale tsa mefuta ya transpoto e fapaneng di hohela ba ntshetsi pele ba kgwebo.

Ripoto ena e akaretsa boikemisetso le makgabane a sistimi ya transpoto ya theepa, boemo ba transpoto ya theepa bo le jwalo e le ha ho ipapisitswe le mmila o tsamaisang theepa, theepa e tsamayang ka seporo, e tsamayang ka sefofan e diphaepelaene. E kenyelletsa dikou tsa theepa ‘Gauteng logistics hubs’ le Tswelopele ya GDRT le phethahatso ya meralo ya ho tsamaisa theepa. E akaretsa le boitsebelo bo itseng ba mosebedisi ha mmoho le kakaretso ya mathata le dintlha karolong ena ya transpoto ya theepa. Kakaretso ya boemo bo hodimo e fuwa boemo ba transpoto ya theepa ho ya ka meralo e kopaneng Integrated Transport Plans ya makgotla a fapaneng a moraloo.

Lewa la transpoto ya theepa le kgaolong e ka thoko mme le sheba boikemisetso ba lewa dibakeng tsena tse habilweng transpotong ena ya theepa e hlokehang, marangrang, mesebetsi ya metheo, tshebetso, le phethahatso. Dintlha tse itseng tsa transpoto ya theepa tseo maikutlo a lokelang ho tsepamiswa ho tsona di hlasisitswe tla maikemisetso ana a lewa.

Qetellong, ripoto e hlasisa hore maikutlo a e Gauteng Province e lokela ho tsepamiswa taolong ya ho belesa ‘overload’, ‘freight logistics hubs’ le ‘truck-stops’ ha mmoho le ditsela tsa ho tsamaisa theepa e laetseng ka mokgwa o sa tlwaelehang le theepa e kotsi.

Taolo ya Transpoto

Kgaolo (chapter) ya Lewa la Taolo ya Transpoto ‘Transport Management Strategy’ e sebetsana le mehato ya boemo bo hodimo, ya lewa ya transpoto ya mmileng ho netefatsa

hore batho ba tsamaiswa hantle le ka tsela e bolokehileng ha mmoho le theepa. Dikgaello tse itseng tse ileng tsa tsebahatswa taolong ya sistimi ya transpoto ke hore ho na le mekgamo ‘gaps’ mabapi le bonamo ba ‘digital footprint coverage’ ba transpoto ya setjhaba, lesedi la transpoto le a haella lepatlelong le leng, mofuta wa transpoto o qosang tjhelete e ngata ebile o boima wa tshebetso ya transpoto e tlwaelehileng ya mofuta wa transpoto, mokgamo wa taolo ya ditefello tse kopantsweng, le mokgamo o bakilweng ke kgaello ya kopano dipakeng tsa balekane ba fapaneng ba motsamao. Ka hoo maikutlo a ne a tsepamisitswe dibakeng tse tharo, hore ho amohelwe katamelo ya lesedi le bohareng bakeng sa motsamao, hore katamelo e babatsehang e amohelwe mabapi le setjhaba kamanong le monyetla wa motheo wa mosebetsi le theknoloji, le katamelo e kgabane mabapi le sistimi ya mebila ka ho ntlafatsa khwalithi ya basebedise. Dibaka tsena tse tharo le tharollo di latela haholo tataiso tse hlwauweng tokomaneng ya Growing Gauteng Together Through Smart Mobility 2030, ho hleka tsela ya pono ya Province’s Smart Mobility.

Palo kaofela ya mawa a supileng e entswe ka lesedi la lehlakore la motsamao o bohareng. . Mona ho kenyelletswa katoloso ya lesedi la transpoto la ‘digital’, mehato ya ho thehwa ha mesebetsi ya motheo e a othomeitiwa ‘automation’ , le le toka ‘readiness’ bakeng sa koloi tsa ‘automations’ ho kenyelletswa dikoloi tse hoketsweng le ‘autonomous vehicles’. Ho feta mona , lewa le leng le kenyelletsa ho sebediswa ha lesedi le batsi la bokgoni ba ho tsamaya le fumanehang le ka etsang hore ditshebeletso tsa lesedi jwalo ka ‘real-time monitoring’ le taolo ya marangrang a transpoto le motheo wa ‘Mobility-as-a-Service platform’. Mawa a mabedi a bokgoni ba ho tsamaya a bohareng a kenyelletsa moralo le ho fana ka disebediswa ho Transport Data Centre ya taolo ya lesedi la transpoto le tshebetso ya setsha, ha mmoho le ho ananela tsela eo mekgwa ya transpoto e batlehang e hlophisisitsweng ka ho toboketsa ho feta hore ho kenyelletswe lesedi le leholo la motsamao mekgweng ena. Lesedi le bulehileng le fetoha mohlodi wa bohlokwa lefatsheng ka bophara , le ho theha menyetla maloka le sena tikolohong ya transpoto ho ka tlisa melemo e meholo ho di-opereitara le bapalami . Le ha ho le jwalo, ho a hlokeha hore melawana e lokelang e hlongwe.

Ho hlakiswa mawa a mane a tswang lehlakoreng la transpoto e babatsehang ya setjhaba . Lewa la pele ke tatello ya pono ya tekete e le nngwe le provense e le nngwe“One ticket, one province” ka ho batla hore ho kopanye tefello, transit data, le pokello ya ditefello tsa ditshebeletso tsa transpoto ya setjhaba ho kena sistiming taolo ya ditefello tse bohareng tsa Public Transport. Tikoloho ya transpoto ya setjhaba e kgabane e hloka katoloso ya ‘digital footprint’, e tla kgannela hore ho be le sistimi ya taolo ya ditefello tse kopaneng, ha mmoho le sistimi tse tswetseng pele tsa taolo ya transpoto ya setjhaba. Lewa la boraro ke le tla rarolla kgaello ya transpoto e kopaneng ya setjhaba. Lewa la qetelo le amana le ntlafatso ya lesedi la moeti le ho etsa hore le fumaneha ka Advanced Traveller Information System disebedisweng tse fihleleheng ha bonolo.

Ho ile ha tsebahatswa mawa a tsheletseng a tswang lehlakoreng la mebila e babatsehang. Mona ho kenyelletswa tshebediso e eketsehileng ya Freeway Management System, Arterial Management e ntlafetseng ka ho palama ho Freeway Management System, diteishene tsa ho hlahloba boima ho leka ho thibela le ho laola ho belesa makoloi g ‘overload’, mekutu ya Integrated Corridor Management, ho ntlafatsa polokeho ka ditselana ‘lane’ tse laotsweng ho ‘highway’ le palohare ya lebelo sebakeng se setelele , le tshebediso e ntle ya Traffic Incident Management Systems.

Mabapi le mawa ana, ho na le mabaka a hokelanang a lokelang ho shejwa e leng a polokeho le tshireletso, haholo ‘cybersecurity’, a mang ke a tlhophiso le kgokahano, ha mmoho le thupelo le thuto.

Ha mmoho le mawala a boletseng, merero ya diprojekte tse fapaneng e ile ya e ba teng e ntshetsang pele Gauteng Province lehlakoreng la Transport Management Perspective. Ke motheo wa setsha sa lesedi I mesebetsi e mengata, keketseho ya katoloso ya digital ‘digitisation’ ka ho bokella lewa Digitalisation Strategy, tsebahatso le phethahatso ya taolo

ya khorido e kopantsweng ya morero wa projekte e qalang, le moralo le phethahatso ya sistimi ya transpoto ya setjhaba .

Transpoto ya Bothorirt

Ho a hlokeha hore ho be le transpoto e loketseng molemong wa kgolo le tswelopele ya bothori. Le ha ho le jwalo, ho na le diphephetso tse itseng tse lokelng ho rarollwa hore kgolo ena e be teng.. Diphephetso tse ding tsa bothori tse tsebahaditsweng ke, tieho ya ho ntshuwa ha dilaesense tsa tshebetso tsa di-opereitara tsa bothori, monyetla o sa lekanang wa mahokela a transpoto e yang dibakeng tsa moo ho emang difofane tsa matjhaba tse Gauteng, kgaello ya ho finyella transpoto ya setjhaba ya diprovense, dintlha tsa polokeho le tshireletso, le tsamaisano ya baamehi ntlheng ya bothori. Tse ding tsa dibaka tsa sehloho tsa transpoto ya bothori tse ileng tsa tsebahatswa ke tjhoriso ya industri, ntshetsopele ya mesebetsi ya motheo ‘infrastructure’, ntlaufalo ya tshebetso ‘operational’ , le ho arolelana lesedi.

Mawa a tsheletseng a bothori a ile a tsebahatswa a thusang ho thibela diphephetso tse boletseng kahodimo. Lewa la pele ke ho hokanya tshebetso ya transpoto kahare ho bothori dipakeng tsa Gauteng Department of Roads and Transport le Gauteng Tourism Authority. Ho hlokeha dipatlisiso ho bapisa ditlhoko tsa bothori ba kenang maemong a difofane a maholo ‘major airports’ e le hore ho thehwe mahokela, taba ya tieho ya dilaesense tsa tshebetso e lokela ho rarollwa . Lewa la bone (4) ke ho netefatsa hore ho na le mekgwa e loketseng ya tefo le dihlahiswa di a fumanehang molemong wa bothori, le lewa la bohlano le ntshetsopele ya lepatlelo le kgabane la bothori ‘smart tourist platform’, ho qala ka mohopolo wa tshebetso. Qetellong, ho kenyeltswa ha transpoto Tourism Transport moralong wa Provincial and Local planning ho tla thusa ho rarolla kgaello ya tlamano ya institushene.

Lewa la Matlole le Lenaneo la Phethiso

Boemo bo nkilweng ho ITMP25 bo tshehetswa ke hore ditlhoko tse sa anelang tsa ditjhelete di lokela ho abelwa mesebetsi ya motheo ya transpoto le tshebetso ‘operations’, haholo ho boloka maruo. Ho hlokeha mehlodi e tsitsitseng ya ditjhelete, le ditekanyetso tsa transpoto di lokela hore di di **menahane nakong e kgutshwanyane** le ho eketswa **makgetlo a 4 times** tmaemong a hona jwale a ditjhelete nakong ya **dilemo tse 25**.

Kakaretso tsa ntlha tse ka pele moralong wa provense le phethisong ya merero ya diprojekte le ditekanyetso, ha mmoho le projekte tsa transpoto ya mmasepala tse hlokehang tsa provense tse qotsitsweng ho ITPs di kgaolong ena (ho ya ka moo lesedi le jwalo le ka fihleleheng ka teng).

Ho feta mona, kgaolo ena e fana le ka metheo ya matlole e amanang le motheo wa letlole nakong ya Sedikadikwe sa Projekte ya Bophelo ‘Project Life Cycle’, ho behellwa ka pele ha diprojekte molemong wa matlole, motheo wa hore mosebedise a lefe e ‘user-pay principle’, tshebeletso ya transpoto ya setjhaba e kgonehang le ya motjha-o-tjhele e sebetsang hantle, ya khwalithi le e bolokehileng.

Nakong ya ho etsa ditekanyetso le ho hlahlamisa diprojekte hantle molemong wa matlole a ditjhelete ho kgoneha le monyetla wa ikhonomi ha se feela dintho tse lokelang ho shejwa, empa le tshusumetso a teng ya phedisano le ikhonomi. CBA (Cost Benefit Analysis) e a hlokeha diprojekteng tsa boleng ba ditjhelete ‘capex value’ > R1bn le CBA di lokela ho fihlela bonyane Ratio > 1 e lokelang ho shejwa bakeng sa matlole a ditjhelete le phaello. CBA e lokela ho leka ho lekanyetsa sedikadikwe se phethahetseng sa bophelo le ho nyalanya nako ya ho tsetela ‘investment term’ ho fihlela nako ya melemo ya ikhonomi e tswalwang ke projekte ena. Melemo le ditjeho e tswang ho basebedisi, bafani ba tjhelete, di-opereitara, le setjhaba ka kakaretso e lokela ho nkelwa hloohong. “Going Green” le matlafatso a motjha-o-

tjhele ke tse ding tsa dintho ts bohlokwa. Kgothaletso ya ntjhafatso ya tshebediso naha le matsete ditsheng tsa mefuta e mengata e lokela ho behellwa ka pele. Ditlhoko tsa tlhokomelo tsa mebila ya setjhaba di lokela ho behellwa ka pele ho kgema le marangrang a phesente e hodimo tse boemong bo fokolng le tse fokolang haholo.

Ho tiisitswe hore mmuso o amohela motheo wa tefo ya mosebedisi ‘user-pay principle’ hore o sebetse ntjhafatsong ya mesebetsi ya motheo ‘infrastructure’, dikatoloso, dikatoloso tsa marangrang a mebila le tlhokomelo mme le sena se sebediswa ka kakaretso transpotong ya molao ya setjhaba, empa bonamo ba nyehelo tsa tefo ya mosebedisi ebo lokela ho hokelwa bokgoning ba ditefello.

Ho lohothwa le mawa a itseng a matlole. Ka tlhompho ya ho fana ka merokotso e lokelang ho kgothaletsa ntshetsopele papisong le transpoto e kgolo ya setjhaba dikhoridong le dikoung ‘nodes’, matlole a provense a lokela ho hlaha mme a thuse makgotla a sebaka ho fana le ho ntjhafatsa metheo ya mesebetsi e meholo ha mmoho le dikhorido le dikou ‘nodes’ tsa IPTN. Ho lohothwa ntshetsopele ya melawana ho fana ka merokoto ho bantshetsipele ‘developers’ hore ba ise ntshetsopele sebakeng se nepahetseng ho nkelwe hloohong kgokahano tsa NMT le IPTN le zounong e ikgethang ya ikhonomi ka mehlala ya ditlhoko tse tlase tsa boemo ‘parking’ bakeng sa ToD le dipollo tsa ditefello ‘rates and taxes’ molemong wa ntshetsopele dibakeng tse haufi tsa dikhorido le dikou tsa transpoto ya setjhaba. Hape mona e tla e le ho fumana bantshetsipele ‘developers’ ba setjhaba ho rarolla bothata ba ho fihellwa ha transpoto ya setjhaba.

Ka ho ipapisa le lewa la tshehetso ya ditjhelete ya transpoto ya setjhaba le ileng la tshohlwa nakong e fetileng, lewa la ho fana ka tshehetso ya ditjhelete transpotong ya setjhaba le matlafatso ya thuso e ntseng e le teng ya mokgwa wa kabo ya thuso ka ho qala ho fana ka merokotso ho di-operetara.

Maemo le tsela e tlwaelehileng ya bophelo tse kgotsofatsang bonyane ba ditlhoko di tla tiiswa ka tjhadimo ya bokgoni le hore Mmuso o kgone ho fana ka tjhelete.

- Ntshetsopele ya mebila ya setjhaba le tlhokomelo Khwalithi ya transpoto ya setjhaba, ho kgoneha le polo keho (e leng. BRT infrastructure and facilities)

Ka ho tshwana ho tshwanetse hore ho tsepamiswe maikutlo ntshetsopeleng ya lewa le mabapi le phethahatso e lekanang ya motheo wa ho lefisw ha mosebedisi bakeng sa ho fana, ho ntjhafatsa le tlhokomelo mosebetsi wa motheo ‘infrastructure’ ya transpoto le ditsha, ho nkelwe hloohong le thuto e fumanweng ho di e-tolls Monyetla wa mehlodi e meng e metjha ya ditjhelete e lokela ho batlisisa, ho ntse ho nketswe hloohong mehlodi e latelang e metjha;

- Dilekane tsa tshedisan le mmuso le tshebedisan le karolo ya prae vete.
- Menyetla eo makgotla boemedi a matlole a matjhaba e fanang ka yona le ho nehelana ka projekte ho ya ka ditlhoko tse phatlaladitsweng, ka ho ikgetha ho ya ka letlole la “green”,
- Thuso tsa ‘Grant’ tse nang le dipallo,
- Katoloso ya kameho ya sekta ya prae vete ho ya ka disebediswa ‘instruments’ tsa mekitlana,
- Keketso ya ditefello tsa ntsehtsopele,
- Katoloso ya motheo wa tefo ya mosebedise,
- Mosebetsi wa motheo ‘Infrastructure’ wa tshehetso ya ditjhelete ka Ofisi ya President,
- Dilaesense, ditefello le makgetho,
- Taolo ya boleng ditsheng tsa transpoto ya setjhaba,

- Ditokelo tsa dipapatso le kuno e amanang le ditsha tsa PT le ditshebeletso tsa makoloi tse keneng kontrakeng tsa PT , le
- Bommasepala ba kgothaletswe le ho thuswa ho latella tjhelete e teng ya diprojekt tsa sebaka seo.

Ditumellano tsa ka mahlakoreng a mabedi di lokela ho latellwa dipakeng tsa beng ba sekta ya setjhaba ba nang le na ha le basebedise ba sekta ya setjhaba ba nang le monyetla wa ho sebedisa na ha ho ntshetsapele diteishene, dibaka le menyetla e tsamaelanang le ho ntshetsapele moralo wa tshebetso o sebetsanang le ho fumana tjhelete ya TOD's.

Ho tshwanetse hore ho tsepamiswe makutlo tshebedisong ya nyehelo ya ditshebeletso tse ngata molemong wa motheo wa mosebetsi 'infrastructure' wa transpoto mme sena se etswe ke bantshetsipele ba praevete e le ho rarolla bothata ba transpoto kaofel, ho kenyelletswa transpoto ya setjhaba le transpoto e sa kgannweng mme e seke ya e ba feela sehlomathiso ditselaneng 'lane' tsa tsela le ntjhafatso ya mateano a ditsela 'intersections' tsa makoloi a praevete

Tlhokomelo (Monitoring)

NLTSF hlahisa hore ho be le katabelo e sebetsang ya ho lekanya tswelopele le phethahatso ya PLTF, e kenyelletsang tlhokomelo e phethahetseng le tekolo ya matshwao a ikgethang a bontshang tshebetso (KPIs). Sepheo sa matshwao a transpoto ke ho netefatsa hore ho na le tjhadimo e lekanang boemong wa na ha, ba lebatowa le ba sebaka ba seabo sa bohlokwa sa ditshebeletso tsa transpoto phokotsong ya bofuma, ho kgothaletsa kgolo le ho nyehela boiphihlellong ba dintlha tsa bohlokwa tsa tswelopele ya tse habilweng le ho sebetsa motjha-o-tjhele. .

Ripoto e akaretsa dintlha tsena kgaolong e ka thoko tsa tlhokomelo ebile e kenyelletsa le lenane la matshwao a bohlokwa a tshebetso ho ya ka matshwao a bohlokwa a na ha a tshebetso a hlahisitsweng ripotong ya NLTSF, e leng ripoto ya hore o fihleletse hakae le jwang matshwao a bohlokwa a provense a hlahang ripotong ya NLTSFF, le ripoto ya hore o fihletse hakae le jwang mtshwao a bohlokwa a hlahileng ripotong ya' PLTF ya selemo se fetileng.

Ho etswe qeto ya ho hlahisa hore ho etswe 'dashboard' e tla bontsha KPIs tsena moo tswelopele le/kapa diphephetso tse mabapi le KPIs di tla bonwa ka kgutsufatso. 'Dashboard' e jwalo e tshwanetse e kenywe lesedi le lokelang la KPIs mme ho entswe ditshisinyo tse itseng tsa dihlopha tseo ho ka tsona ho tla lekanya matshwao a bontshitsweng, ho kenyelletswa, marangrang a transpoto, ho tsamaiswa ha theepa, transpoto ya setjhaba, polokeho ya tsela, transpoto ya motjha-o-tjhelete, kamohelo ya theknoloji, tshebediso ya molao, botsitso ba ditjhelete le leno la transpoto Ho fanwa ka KPIs tse loketseng tla seholophaka seng ho tse hlahang moo.

Dibopejp tsa kgokano le Tekanyo, Puisano le Tharollo ya Dikgohlano

Kgaolo (Chapter) 3 ya Molao wa Motheo (karolo ya 40 le 41) e fana le ho kgotlaletsa tshebedisano le mmuso. Boikarabelo ba dikarolo tse tharo tsa mmuso bo hlahisitswe hantle Molaong wa Motheo, haholo Moralo 'Schedules' 4 le 5, le karolo ya 11 ya NLTA.

Boemong ba na ha ho na le MINMEC, Ministerial Committee dipakeng tsa Minister le MECs ya province ba ikarabellang ditabeng tsa ransport ha mmoho le COLTO 'Committee of Land Transport Officials' jwalo ka sebopoho sa kgokanyo dipakeng Director-General ya NDoT le dihloho tsa provense tsa lefapha'department'. Province e tla itahlela ka setotswana dibopehong tseng le dipopoho tse ding tsa kgokanyo boemong ba nah.

Provinseg ho na le dikomiti tsa provense tse hokelang dipakeng tsa MEC le Members of Mayoral Committees tsa mmasepala tse tsejwang ka hore ke MEC/MMCs Transport Forum.

TTWC ‘Transport Technical Working Committee’ ke sebopeho sa kgokahanyo ya thekniki dipakeng tsa bahlanka ba provense le ba mmasepala ba ikarabellang transpotong. TTWC e na le dikomiti tse nyane tse sebetsanang le terene, theepa, transpoto ya setjhaba le dilaesense tsa ho kganna.

TAG ‘Transport Authority for Gauteng’ e entswe ka molao wa Gauteng Transport Authority Act 2 of 2019 le ho latela karolo ya (section) 12 ya NLTA jwalo ka sebopeho se hokanyang ebole e le sa phethahatso. Hara tse ding, TAG e tlamehile ho kgothalets tshebedisano le ho hokanya balaodi ba transpoto ya setjhaba le di-opereitara Provenseng mme ba tlamehile ho etsa sistimi ya transpoto e kopantseng

TAG e tla ba le seabo sa bohlokwa ho theha mekgwa e loketseng ya kgokahanyo Provenseng mme e tla tadima le ho etsa dibopeho tsa molao tse hokanyang. MEC/GDRT le TAG ha mmoho le bommasepala ba tla boela ba buisana le ho etsa qeto ka mesebetsi e ikgethang ho feta e lokelang ho abela/le ho fuwa TAG.

Gautrain Management Agency Act 5 of 2006 o re GMA e tlameha ho buisana le ho kgothalets tshebedisano dipakeng tsa dibopeho tsa dikarolong kaofela tse tharo tsa mmuso mabapi le projekte ya Gautrain

Boemong ba mmasepala, Metros tse tharo ka bonngwe ba tsona di lokela ho theha IPC ‘Intermodal Planning Committee’. Bommasepala ba ka theha boto ya boeletsi ya transpoto ya nahe LTABs. (karolo ‘Sections’ 15 le 16 ya NLTA). GDRT le/kapa TAG batla buisana le bommasepala hape le IPCs ha mmoho le LTABs mme dibopeho tshwanang le yona ho netefasa tshebetso e ntle ya ho hokanya le ho sebedisana le jwalo ka molao, leano le ditataiso.

Mabapi le kontraka tsa bese, GDRT e saenne IGAA ‘Intergovernmental Authorisation Agreement’ le bommasepala jwalo ka balaodi ba sebetsanang le kontraka e fanang hara tse ding hore e GDRT e ikemiseditse ho kena beseng e fumanang thus oho ya ka karolo ya karolo (section 42) of the NLTA. Kontraka tsena di tla nkuwa ke bommasepala ha morao. Province e sa theha Public Transport Integration Committee jwalo ka komiti e nnyane sub-committee ya TTWC ho hokahanya e Provinse le bommasepala ka ditaba tsa transpoto ya setjhaba.

MEC o tla nahanisa ka ho etsa melawan tlasa karolo ‘section’ 10 ya NLTA mabapi le ho hokanya dibopeho le mehato.

Jwalo ka ha ho hlokeha NLTA, Province le/kapa TAG ba tla fumaneha hore ba thuse bommasepala ho ya ka mehlodi e teng le ho latela molao o teng.

Bothata bo ka hlahang dipakeng tsa lekala le lokelang la mmuso bo tla rarollwa ho latela e Intergovernmental Relations Framework Act 13 of 2005, ho ya ka moyo o lebeletseng karolong (section) ya 41 ya Molao wa Motheo.